

Святкуе ўся Беларусь!

Рэдакцыя сабрала для сваіх чытачоў праграму мерапрыемстваў на 3 ліпеня. Што можна паглядзець, акрамя святочнага парада, і дзе правесці час з сябрамі ў сталіцы і ў абласцях — чытайце ў гэтым матэрыяле.

Ганна ШАРКО

Брэстчына

У святочны панядзелак парк культуры і адпачынку Брэста а 13 гадзіне стане пляцоўкай для дэманстрацыі рэгіянальных брэндаў. Тэатр эстрады запрашае на святочны канцэрт прафсаюзных калектываў; увесь дзень на тэнісных кортах Брэста будзе адбывацца гарадскія парныя турніры, дзе моцны паўдзельнічаць не толькі сталыя тэнісныя аматары, але і дзеці да дзесяці гадоў. Акрамя тэніса ў 13:00 пачнецца гарадскі турнір па петанку (адкрытыя спаборніцтвы пачалі праводзіцца ў горадзе з 2016 года). Брэсткая бібліятэка імя Максіма Горкага прапануе правесці Дзень Незалежнасці сярод літаратуры, прысвечанай святу. Дзень завершыцца выступам ваенных духавых аркестраў Брэста і гарадскога аркестра духавой і эстраднай музыкі, які адбудзецца на плошчы Леніна ў 21:20.

Заканчэнне — на старонцы 2.

"Баявая машына": паехалі!

Да Дня Незалежнасці краіны "Беларусьфільм" падрыхтаваў 10-хвілінную анімацыйную стужку "Баявая машына". Учора на нацыянальнай кінастудыі адбылася яе здача для сямейнага глядача.

с. 3

Губернатар вострава Ду... Ёсць вакансія!

Сёння мы — зноў пра рэчкі, азёры, ды яшчэ — пра якары ды таямнічыя астравы. Справа ў тым, што капітан першага рангу, падводнік, кавалер ордэна Чырвонай Зоркі і паэт Васіль Руды — родам з Асвей. Ён, романтик, падарыў гарпасёлку марскія якары, што ўладкаваны ля мясцовага ДК. Менавіта ягонае імя носяць мясцовая бібліятэка. Але гэта далёка не ўсё, што тычыцца "водных" перспектыв Асвей. Застаўца час ды месца і для гутаркі пра "сухалупнае" Сенькава, якое лепш за Асвей брандаваць пзуных з'яў і акалічнасцяў.

Але спачатку — развагі начальніка аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Верхнядзвінскага райвыканкама Надзеі Масквічовай.

Налета абласныя дажынкi

Пачнём з прырытэтаў. Для Верхнядзвінска — гэта не толькі буйнамаштабнае свята хлеба-робаў, якое адбудзецца ў гэтым раёнцэнтры ў наступным годзе і прынясе, як спадзяецца Надзея Аркадзьеўна, дадатковыя сродкі ў сферу культуры. Пра хуткі пераезд з гэтай нагоды Дома рамёстваў у гістарычны будынак мы ўжо пісалі.

Срод прырытэтаў — і міжнароднае супрацоўніцтва, якое пакуль не перарасло ў рэальныя гранты Еўрапейскага саюза. Але... Заклучана і эфектыўна выкарыстоўваецца пагадненне з Краславай і шэрагам іншых га-

радоў Латвіі і Расіі. Сведчаннем такога супрацоўніцтва стала дзіцячае свята мастацтваў "Дзвіна — Двина — Daugava", якое якраз перад нашым прыездам сабрала ў Верхнядзвінску больш за 500 юных талентаў з 12 гарадоў Беларусі, Расіі і Латвіі. А адносна надаўна ў Верхнядзвінску адбыўся вязны семінар з удзелам работнікаў культуры Латвіі. Як мы зразумелі, атрымаўся ён надзвычай плённы, бо суседзі дзяліліся як сваімі актуальнымі праблемамі, так і напрацаўкамі, вартымі ўвагі і пераймання. Чаго вартыя толькі майстар-класы латвійскіх народных майстроў, у якіх паўдзельнічала блізу 500 чалавек!

Але ў Верхнядзвінску спадзяюцца не толькі на міжнародныя праекты ці падтрымку з Віцебска. Тут нараджаюцца і рэалізуюцца крэатыўныя праекты. Задаем толькі некаторыя. Цікавыя

напрацоўкі ў раёнальнай бібліятэцы. З першага чэрвеня ў Верхнядзвінску працуе так званая "бібліяніяна". Сутнасць паслугі ў тым, каб маладыя бацькі ў суботу маглі на 2 — 3 гадзіны пакінуць сваіх дзяцей з кампетэнтнымі работнікам бібліятэкі, а самі трошкі адпачыць, а, можа, у спакойнай абстаноўцы таксама ўзяцца за кнігу. Карыстаецца попытам у гараджан і вязная бібліятэка ў месцах адпачынку, дзіцячая бібліятэчная пляцоўка. А цяпер і яшчэ адна цікавостка: работнікі культуры ладзяць святочную праграму для бацькоў, якія забіраюць дзяцей з радзільнага дома. Згодна з традыцыйнымі абрадавымі дзействамі. А традыцыі і гісторыя тут сапраўды багатыя. Словам, глыбінка не выдае на глыбінку.

Заканчэнне — на старонцы 10.

Купала-тур: ад Адэсы да Парыжа

Янку Купалу можна назваць народным дыпламатам, які імкнуўся праз літаратуру наладзіць масты паміж рознымі народамі. Пра гэта і міжнародны праект "Янка Купала ў дыялогу культур" да 135-годдзя з дня нараджэння творцы. З ім супрацоўнікі Дзяржаўнага літаратурнага музея Песняра пабывалі ў шэрагу краін.

Настасся ПАНКРАТАВА

Пра ўражанні наведвальнікаў і натхненне музейшчыкаў на чале з дырэктарам установы Аленай Ляшковіч распавяла загадчык аддзела культурна-адукацыйнай работы ўстановы Вольга ПАРХІМОВІЧ.

Студзень: Польшча дзіцячых павеваў

— У назве праекта "Завуся я толькі — Янка Купала" — радок з верша "Я не паэта". Асноўная частка выставы — банеры з выявамі фотаздымкаў і рукапісаў, часам дадаваліся таксама і асабістыя рэчы Песняра. У залежнасці ад месца правядзення мянялася і прадстаўленая інфармацыя: яна распавядала пра павязь Купала з канкрэтнай краінай і яе літаратурай.

Праект пачаўся з выставы ў культурным цэнтры Беларусі пры Пасольстве Рэспублікі Беларусь у Варшаве. Сімвалічна, што праект стартваў у Польшчы, бо першыя літаратурныя спробы будучы класік рабіў менавіта па-польску. Тое не дзіва, калі ўзяць да ўвагі, што рос ён пад уплывам выдатных польскамоўных аўтараў Уладзіслава Сыракомлі, Адама Міцкевіча, Элізы Ажэшка, Генрыха Сянкевіча... Ужо ў сталым узросце, калі Купала актыўна займаўся перакладчыцкай дзейнасцю, ён часцей за ўсё звяртаўся да трох роднасных моў:

украінскай, польскай, а потым і рускай. Хаця даследчыкі ведаюць таксама яго пераклады аднаго французскага і аднаго мясцовага твораў.

Заканчэнне — на старонцы 7.

Метадычны цэнтр — на Рэспубліканскай дошцы Гонару

Штогод у адвядзенні з рашэннем Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь **Аляксандра Лукашкі** напярэдадні Дня Незалежнасці ўрачыста адкрываецца абноўленая Рэспубліканская дошка Гонару. Сёлета яна адкрылася 29 чэрвеня.

Яўген РАГІН

Сярод іншых прадпрыемстваў і арганізацый краіны, якія дамагліся летас значных поспехаў у сацыяльна-эканамічным развіцці, пераможца названая і ўстанова культуры — Магілёўскі

абласны метадычны цэнтр народнай творчасці і культурна-асветнай работы.

Цэнтр, якім кіруе Алег Хмялькоў, сапраўды з'яўляецца лепшым у сваім "жанры": аналізуе, абагульняе і распаўсюджае перадавы досвед сацыяльна-культурнай дзейнасці, актыўна займаецца навуковай і выдавецкай дзейнасцю, а таксама — метадычным забеспячэннем клубных устаноў і дамоў рамястваў, штогод вынікава рэалізоўвае шэраг фестывальных праектаў, якія даўно набылі для краіны іміджавое значэнне.

К

Папараць-кветка — у купальскім вянку

8 — 9 ліпеня на Шклоўшчыне пройдзе **Міжнародны фестываль мастацтваў "Александр збірае сяброў". Ён ладзіцца з 2010 года і за гэты час пераўтварыўся ў маштабнае купальскае свята прыдняпроўскіх рэгіёнаў Беларусі, Украіны і Расіі. Сёлета фестываль, які і напярэдадні, прэзентуе шмат адмысловых цікавак.**

Яўген РАГІН

Якое Купалле без пошукаў папараць-кветкі? Старадаўняя традыцыя ператворыцца падчас фестываля ў сучасны інтэрактыўны квест. І ўвогуле, на свяце "Александр збірае сяброў" мінушчына шчыльна знітавана з днём сённяшнім. Да прыкладу, як распавядае "К" дырэктар Магілёўскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці і культурна-асветнай работы Алег Хмялькоў, фестывальнымі днямі будуць падведзены вынікі абласнога конкурсу купальскіх галяўных убораў і вянкаў. Ужо сёння можна сцярджаць, што вынік творчых шчыраванняў атрымаўся надзвычай цікавым. Прынамсі, сярод традыцыйных матываў дакладна працываюцца навамодныя тэндэнцыі.

Летас Магілёўскі абласны метадычны цэнтр з лютэага па кастрычніцкай ладзіў на сваёй базе абласны фестываль фальк-

лорнага мастацтва "Скарбіна прыдняпроўя", на якім лепшыя этнічныя гурты Магілёўшчыны прэзентавалі абрады, характэрныя для кожнай пары года. Так што гледачу будзе прапанаваны купальскія абрады ў рэканструкцыі ад "Скарбіны Прыдняпроўя".

Такія экзоты прывабілі сёлета не толькі ўкраінцаў ды расіян. Па словах Алега Хмялькова, у Александрыю прыедуць госці з Польшчы, Эстоніі, Літвы, Латвіі — усяго каля ста чалавек.

Кожная з абласцей прапануе на фестываль тэматычны падворак. Будуць працаваць гандлёвыя рады. У калекцыянераў фестывальных сувеніраў з'явіцца цудоўная магчымасць папоўніць свае зборы на выставе-кірмашы народных промыслаў і рамястваў. З канцэртнай праграмай выступяць, безумоўна, лепшыя філарманічныя калектывы, вядучыя майстры беларускай эстрады, творчыя калектывы прыдняпроўскіх рэгіёнаў.

Словам, фестываль "Александр збірае сяброў" абяцае стаць, як і ў мінулыя гады, незабыўнай ды феерычнай падзеяй.

Тэлеканал АНТ — адзін з арганізатараў свята — падрыхтаваў эстрадна-цыркавое шоу "Купальскі сон". Складнікамі гэтага відеавішча, аб'яднанага купальскім сюжэтам, стануць цыркавое мастацтва, харэаграфія і акцёрскае майстэрства. Тэлеверсія "Купальскага сну" будзе паказана 9 ліпеня.

К

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

Віцебшчына

Сталіца "Славянскага базару..." пачне святкаваць з 1 ліпеня: у суботу ў парку імя Савецкай Арміі пройдзе "Свята паветра". Наступны дзень абядае быць вельмі яркавым — гараджан чакае "Свята фарбаў Холі". Дзень Незалежнасці ў Віцебску пачнецца са святочнага парада а 10 гадзіне. Канцэрты будуць праходзіць у асноўным на адкрытых пляцоўках мікрараёнаў горада. Парк імя Савецкай Арміі стане пляцоўкай для сямейнага адпачынку "Та-та, мама, я! Разам — Беларусь і Я". Конкурс малюнкаў на асфальце з 12:00 да 14:00, экскурсіі на цэплаходзе, вялікі канцэрт у цэнтры горада і салют у 23:00 стануць добрым завяршэннем свята ў Віцебску.

Гомельская вобласць

Вялікая праграма на Дзень Незалежнасці прадуладжана ў Гомелі. З ліпеня па вуліцы Савецкай пройдзе ўрачысты ход ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны, прадстаўнікоў улады, спартсменаў, розных творчых калектываў і дэлегацый з райцэнтраў Гомельскай вобласці. А 11 гадзіне са свята вышыванкі распачнецца і ўся святочная праграма. Так, на плошчы Леніна можна будзе ўбачыць выставу спецыялізаванай тэхнікі, у кінатэатры імя Калініна бясплатна паглядзець ваенную драму "28 панфілаўцаў". На набыражнай развернецца вялікі кірмаш "Горад майстроў", дзе можна будзе набыць сабе розныя рэчы з беларускім нацыянальным арнамам, а пасля далучыцца да фестываля беларускай моды. У Чыгуначным раёне супрацоўнікі аддзела Дэпартаменту аховы прапануюць паказальныя выступленні кінолагаў. Савецкі раён зробіць акцэнт на сырным падворі

і азотным шоу, Навабеліцкі — на жаровым ладзе жыцця (падчас свята можна прайсці кансультацыю з дыетологам). Цэнтральны раён у 17:00 запрашае на музычны марфон, галоўным удзельнікам якога стане Алег Газмануў. Дзень Незалежнасці ў Гомелі завершыцца святочнай акцыяй "Праспяваем гімн разам!" і вялікім салютам.

Гродзеншчына

Дзень Незалежнасці ў Гродне таксама распачнецца з парада, а ўжо ў 11:00 плошча Тызенгаўза стане вялікай пляцоўкай для экс-

паглядзець святочны салют а 23 гадзіне.

Магілёўшчына

Асноўныя мерапрыемствы пройдуць у Магілёве ўвечары. Так, плошчу Славы а 19 гадзіне расквеціць вялікі канцэрт, дзе выступяць больш за 600 артыстаў — прадстаўнікоў розных культурных устаноў. Гасцямі канцэртнай праграмы стануць гурт "Цягіні-Штурхай", Аляксей Вараб'ёў і Алег Газмануў.

Бабруйск вырашыў адзначыць свой 630-гадовы юбілей разам з Днём Незалежнасці. 1 ліпеня свят-

Святкуе ўся Беларусь!

пазіцыі ваеннага музея. На плошчы Леніна ў 12:00 пройдзе аўтограф-сесія з прадстаўнікамі каманды хакейнага клуба "Нёман", таксама на працягу ўсяго дня можна будзе паназіраваць за майстар-класамі па розных відах аднаборстваў і турнірах па стрыболе. Парк Жылібера запрашае не толькі на першы гарадскі турнір па плячэнні косяў, але і на вялікую выставу сучаснай тэхнікі гарадскіх службаў і гульні-квэст "Мая Беларусь!" Вуліца Савецкая стане музычным цэнтрам Дня Незалежнасці: жывую музыку можна будзе лачуць на працягу ўсяго свята. На плошчы будзе працаваць вялікі рэстаран пад адкрытым небам, а насупраць разгарнецца выстава рэтрамашын і тэатрылізаванае рыцарскае прадстаўленне. Свята ў Гродне завершыцца цікавым флэш-мобам: кожны чалавек можа адправіць у неба паветраны шар з жаданнем, а потым далучыцца да канцэртнай праграмы каля Кургана Славы і

кванце пачнецца з фестываля ежы, а ўвечары пройдзе канцэрт Ані Лорак. У нядзелю горад прапануе паглядзець прадстаўленні вулічных тэатраў, а ўжо напярэдня ў Дзень Незалежнасці ў Бабруйску пройдзе ўрачысты ход да месцаў вайсковай славы. У 18:00 Палац Мастацтваў запрашае на канцэрт удзельнікаў фестываля "Вянок дружбаў". Традыцыяна Дзень Незалежнасці завершыцца святочным салютам у 22:55.

Міншчына

Свята ў Жодзіне будзе складацца з тэатрылізаванага прадстаўлення "Зроблена ў Жодзіне з любоўю", што распачнецца а 12-й гадзіне, спартыўнага фестываля "Вела-Жодзіна", выставы-конкурсу "Кветкавы вернісаж", выставы караваяў, спаборніцтваў па стрыболе і іншых мерапрыемстваў. На стадыёне "Тарпеда" ў 19:30 пачнецца святочны канцэрт зорак беларускай і расійскай эстрады, а ў 23:00 гараджан чакае вялікі феерверк.

Падчас Дня Незалежнасці ў Маладзечне праводзіцца і нацыянальны фестываль беларускай песні і паэзіі "Маладзечна-2017". З ліпеня аб 11-й гадзіне пачнецца канцэрт акадэмічнай музыкі "Зямля бацькоў, зямля святая". У Маладзечна Палаца культуры адкрыецца паэтычная гасцёўня "Красуй, Беларусь", потым у канцэртнай зале а 15-й гадзіне пачнецца фінальны конкурс юных выканаўцаў "Маладзечна-2017". У 16:00 Чысцінскі сельскі дом культуры запрашае на эстрадны канцэрт "Усе, што мы ў музыцы — у сэрцы тое ж!" Увечары ў 21:30 адбудзецца закрыццё фестываля, прысвечанае 45-годдзю заслужанага калектыву "Сябры".

У Слуцку 3 ліпеня ў 13:20 пачнецца канцэрт не толькі народных калектываў "Ячаўскія вячоркі", "Случанскія святкі" і іншых, але і ветэранаў Слуцкага Дома культуры. Скончыцца Дзень Незалежнасці святочным канцэртм і салютам.

Мінск

Свята ў Мінску пачнецца ў 10 гадзін каля стэлы. Там стартуе вялікі ваенны парад, у якім будзе удзельнічаць не толькі ваенная тэхніка, але і грамадскія аб'яднанні і беларускія артысты. У 21:00 каля абеліска "Мінск — горад-герой" пачнецца галаканцэрт "Беларусь маладая мая..."

Святкаваць будучы ў розных кутах сталіцы, аднак асноўныя мерапрыемствы можна наведаць у парках Горкага і Чалюскінцаў, у Верхнім горадзе. А самы вялікі кірмаш адбудзецца каля Палаца спорту, там таксама пачнецца і святочны канцэрт. Завершыцца свята ў сталіцы Беларусі феерычным салютам, які запусціць у 23:00 — зароды рассталены ў шасці кропках горада, каб кожны чалавек змог паназіраваць за яскравым шоу.

К

Яры жыцці Купалы яго здымалі ў афіцыйнай хроніцы, што здаралася і не так жо часта.

Засталіся апошнія прыжыццёвыя здымкі паэта, зробленыя ў 1939 годзе на вечарыне, прысвечанай Шолом-Алейхему. У 1952 годзе рэжысёр Іосіф Шульман зрабіў кінарэпартаж "70-годдзе з дня нараджэння Я. Купалы" для кіначасопіса "Навіны дня", а праз 10 гадоў рэжысёр Вадзім Сукманаў зняў кінаэпоху "Святкаванне 80-годдзя з дня нараджэння Які Купалы" для кіначасопіса "Савецкая Беларусь". І далей кожнае дзесяцігоддзе да чарговага юбілею выпускалі стужкі ў жанры кіналекцыі, біяграфічнага фільма або кінаарыса. Фільм Віктара Дашука "А зязюля кавала..." канон парушыў. Ён выбудаваў стужку як філасофска-паэтычны роздум аб творчасці Купалы.

Лінія паэтычнага асэнсавання асобы і творчас-

Хто мы сёння без Купалы?

Кадры з фільма "Янка Купала".

Газета ШТОГДІНІВА ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) **КУЛЬТУРА** Выдаецца з кастрычніка 1991 года.
Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.
Рэгістрацыйнае пасведчэнне № 637, выданае Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.
Намеснік галоўнага рэдактара — Вераніка Уладзіміраўна МОЛАКАВА;
адказны скартэр Юры КАРПЕНК; **рэдактары аддзелаў**: Наталля БУНЦВІЧ, Барыс КРЭПІК, Яўген РАГІН, Ілья СВІРІН; **аглядальнік рэдакцыі**: Дар'я АМІЛЬКОВІЧ, Настася ПАНКРАТАВА, Юры ЧАРНЯКЕВІЧ;
спецыяльны карэспандэнты: Пётр ВАСІЛЕЎСкі, Алег КІМІАў;
Канстанцін АНТАНОВІЧ, **карэспандэнт** Наталля ОБАД; **карэктар** — Мая ХУТКОВА.
Сайт: www.kimpress.by. E-mail: kultura@tut.by. Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Чыфрты павар. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Факсімільны адрас: (017) 286 07 97, 334 57 41. Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА".
Дырэктар СЛАБОДЗІНА Ірына Аляксееўна; **першы намеснік дырэктара** — КРЫЖАЎСКАЯ Леадзія Аляксееўна. Тэлефон прыватнай: (017) 334 57 41.
220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Чыфрты павар. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.
Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартны нумар (нумар пашпарта, дату выдання, кім і каля выданыя пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рукапісы не рэдакуюцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы.
*Культура. 2017. Наклад 4 274. Індэксы 63875, 638752 Рознічны кошт — па дамоўленасці.
Падпісанне ў друку 30.06.2017 у 20.00. Замова 2435. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. Пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Тое, што аб'ядноўвае

Напярэдадні Дня Незалежнасці беларусы збяруцца 2 ліпеня з 12.00 да 22.00 каля Палаца спорту ў вышыванка, каб чарговы раз падкрэсліць, што нашых людзей аб'ядноўвае не толькі гісторыя, але і нацыянальная культура.

Ганна ШАРКО

Як і летась, калі свята праводзілася ўпершыню, на плошчы каля Палаца спорту будзе працаваць выстава-продаж "Скарбніца", а таксама і выстава-кірмаш "Прапануем прысмакі на розныя смакі", дзе можна набыць адзенне, сувеніры з элементамі нацыянальнага арнаменту, наведальніцай май-

стар-класы ад беларускіх рамеснікаў і, канешне, пакаштаваць стравы беларускай нацыянальнай кухні.

Пасля ўрачыстага артыпарада "Пад сцягам з вышыванкай", удзельнікі якога будуць рухацца з 13.30 ад скрыжавання праспекта Пераможцаў з вуліцай Няміга да Палаца спорту, у 14.00 адбудзецца і цырымонія адкрыцця "Дня вышыванкі". Цікава, што сёлета мерапрыемства не абмежавалася дыскатакі і колер-фэстам: пасля цырымоніі наведальніцаў чакае дэфіле мадэляў ад адзенні з элементамі нацыянальнага арнаменту ад беларускіх дызайнераў.

У кожнага чалавека будзе магчымасць набыць сабе праславетую "вы-

шымайку", у якой адразу можна патрапіць на яшчэ адзін флэшмоб — "Пацалунак у вышыванцы". І гэта акцыя — зусім не дзіва, бо пасля феерычнага пацалунку беларускага гурта Naviband на "Еўрабачанні" ў сацыяльных сетках распачаўся флэшмоб пацалункаў у адзенні з нацыянальным арнаментам. Таму арганізатары "Дня вышыванкі" прапануюць сабрацца разам з каханымі 2 ліпеня і перанесці такую акцыю з інтэрнэт-пасторы ў рэальнае жыццё.

Не абудзецца і без канцэртнай праграмы з удзелам беларускіх артыстаў і розных фольк-гуртоў. Падчас канцэрта можна будзе пагуляць у гітарычны квіэст-падарожжа "Мая Беларусь", паўдзельнічаць у фотаконкурсе "Сэлфі і фота з вышыванкай", а таксама зрабіць сабе "тату" з аквагрыму. На спартыўнай пляцоўцы "Алімп" будзе магчымасць паназіраць за рознымі спаборніцтвамі і атрымаць аўтографы ад знакамітых беларускіх спартсменаў.

Свята скончыцца не толькі дыскатакі. Сёлета арганізатары вырашылі максімальна доўга затрымаць сваіх гасцей: падчас танцаў на плошчы да 22.00 разгарнецца батл беларускіх дыджэяў.

K

Падчас легішмобу Дня вышыванкі.

Пытанне, якое задаў Віктар Аслюк у сваёй новай дакументальнай стужцы

Прайшло пятнаццаць гадоў, і на "Беларусьфільме" ў студыі "Летапіс" з'явілася дакументальная стужка "Янка Купала", якую таксама можна назваць знакавай для айчыннага неігравага кінематографа. Здавалася, цяжка ўявіць, што можна зрабіць прычыпована новага ў "экранный купаліанне" (выраз вядомай кіназнаўцы Вольгі Нячай). Але аўтары фільма — сцэнарыстка Вольга Дашук і рэжысёр Віктар Аслюк — сродкамі дакументальнага кіно паспрабавалі асэнсаваць значэнне паэтычнай спадчыны Купалы: тое, кім быў і ёсць паэт для людзей, якія жывуць на гэтай зямлі.

І далей — што значыць сучасная Беларусь з яе гісторыяй і сучаснасцю для ўсяго свету? Ізты роздум не завулены ў дыктарскім каментары, ён — у змяс-

тоўным выяўленчым шэрагу карціны.

Паняцце зямлі ў фільме пашырана, яно не лакальнае — як, зрэшты, і сама паэзія Купалы. Краіна прадстаўлена ў розных краёвых, гарадскіх і вясковых, з рознымі героямі. Планетарнасць стужцы надае галоўнаму драматургічнаму лінію, знятая ў музеі Янкі Купалы, калі дыпламаты з розных часцін свету чытаюць вершы па-беларуску і ў перакладзе на свае родныя мовы. Рэжысёр вырашыў не даваць субцітры, каб больш выразна адчуваўся мелодыка купалаўскіх вершаў. Яна падкрэслена ў рытме карціны і ў кантрапунктным спалучэнні "расцягнутай" хронікі з гучаннем радкоў Песняра. Асабліва выразна іх шматзначнасць выявілася ў кадры з экраннай выявай верша "А хто там ідзе?"

Аслюк — вучань Дашука і, зразумела, прытрымліваецца традыцый вобразна-філасофскага асэнсавання.

У фільме ёсць таксама яшчэ адна важная драматургічная лінія, зробленая ў жанры свеасаблівага вострага рэпартажу — размовы з малымі і сталымі беларусамі пра творчасць Купалы. Гэта самая балючая частка карціны. Прынята лічыць Віктара рэжысёрам, які імкнецца да элігічнага кінематографа, хаця ў яго запаволеных стужках заўсёды адчуваецца ўнутраны канфлікт.

Фільм "Янка Купала" невялікі па хронаметражы: менш за трыццаць хвілін. Але гэты сіспы экранны час змяшчае мноства пытанняў, і галоўнае з іх — "Хто мы сёння без Купалы?"

Галіна ШУР, кіназнаўца

"Баявая машына": паехалі!

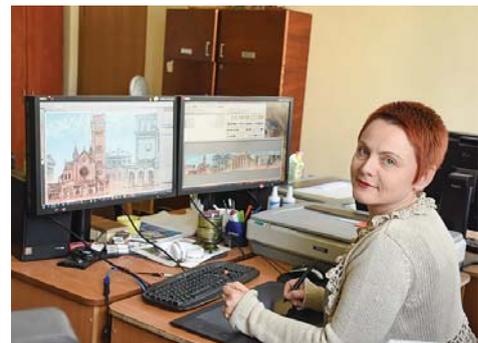
(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

У аснове сюжэта зборны вобраз танкіста, які ўварваўся на Т-34 у яшчэ акупаваны фашыстамі Мінск за некаторы час да дня вызвалення беларускай сталіцы. Зрэшты, такія гісторыі, гаворыць рэжысёр-пастаноўчык Наталля Касцючэнка, сапраўды здараліся і не толькі ў нас. Да гэтага абагульнення сцэнарыст Дзмітрый Якутовіч дапасоваў лінію кахання і вымушанага расстання галоўнага героя-танкіста, які да вайны працаваў кіроўцам аўтобуса, і школьнай настаўніцы.

Мастаком-пастаноўчыкам новай карціны анімацыйнай студыі "Беларусьфільма" выступілі... вядомы скульптар Канстанцін Касцючэнка. Як кажа рэжысёр, якая вочу скульптара лепш даюцца многія нюансы ў анімацыі.

Дзіяна Вялюк, Мікалай Ярункі, Алена Туманова і Наталля Касцючэнка падчас фінальнага этапу працы над стужкай.

Дзіяна Вялюк працуе над тайтлаваннем каарду.

Мікалай Ярункі і Вікторыя Пранаснава.

За графічным планшэтам Канстанцін Касцючэнка.

Скарыстоўвалася ў рабоце змяшаная тэхніка. Ёсць сцэны, выкананыя пры дапамозе камп'ютарнай графікі, а іншыя рэалізаваныя праз тэхніку перакладкі. Сярод іх і шэраг найбольш яскравых эпізодаў. Выявы танка Т-34 адсканавалі, а затым яны нібыта разбіраюцца на дэталі. Але акцэнт здымачная група зрабіла на акадэмічны малюнак. Гэта, на думку Наталлі Касцючэнка, — найвышэйшы пілаж у анімацыі. Цікава, што найбольш адпаведнае задуме аўтараў валоданне ім паказалі нядаўнія выпускніцы Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў. Дарчы, мастакамі карціны выступілі Тамара Стасевіч, Ірына Бялова, Вікторыя Пранаснава, Вялікая Калеснічэнка...

Што да іншых цікавостак "Баявой машыны", дык мадэлямі для персанажаў фільма выступалі самі члены здымачнай групы. Так было зручна рабіць карэктуючы вобразаў. На экране з'явіцца Чырвоны касцёл, будынкі Акадэміі навук і сённяшняга Купалаўскага тэатра, вялікая коліяна Інстытута фізкультуры на цяперашняй плошчы Якуба Коласа. Апошнія штрыхі да таніравання выяў рабілі перад здачай карціны мастака-дызайнеры камп'ютарнай графікі Дзіяна Вялюк і Алена Туманова. Цікава, што многія ваенныя кадры вырашаны ў карычневай гаме, а даваенныя — у поўным колеры. Паядноўваў кадры ў стужку кампаўзер Мікалай Ярункі. Нямала ўвагі стваральнікі карціны надалі перадачы атмасферы 1940-х і дакладнасці ў дэталі. Дзеля гэтага былі выяўлены многія здымкі горада і фота салдат пярэдняга Вялікай Айчыннай вайны.

K

Імя народнага паэта **Беларусі Янкі Купалы ўшанавана ва ўсім свеце. Але ўсё роўна аматараў купалаўскай спадчыны сцэжкі рана ці позна прывядуць у Купалаўскі дом — Літаратурны музей Янкі Купалы. Галоўны захавальнік фондаў **Надзея Саевіч ды супрацоўнікі аддзела навукова-фондавай работы Валянецца Ціханавецкая, Марына Плаўская і Інга Цераховіч дапамагі "К" склаці ўмоўны топ-ліст самых цікавых і незвычайных экспанатаў музея.****

Настасся ПАНКРАТАВА

1. Рукапісны зборнік "Шляхам жыцця"

Адным з найбольш каштоўных здабыткаў музея з'яўляецца рукапісны зборнік "Шляхам жыцця", які ў 1945 годзе знайшлі ў фондах былога Беларускага музея ў Вільні. Туды ён патрапіў ад Клаўдзія Душ-Душэўскага, якому яго падарыў сам Янка Купала. Цікава, што пры афармленні кнігі аўтар выступіў яшчэ і ў якасці карэктара і дызайнера. Па рукапісе бачна, наколькі адказна і ўважліва Купала ставіўся да стварэння і выдання сваіх кніг. Кожнаму вершу, кожнай ілюстрацыі ён вызначаў належнае месца, дбаючы, каб чытач адчуў галоўную думку.

Першае выданне кнігі пабачыла свет у 1913 годзе ў Пецярбургу. Яно мела прысвячэнне (якое ў перавыданнях 1923 і 1935 гадоў было знята) вядомаму мецэнату, доктару Елісееўскай бальніцы Аляксандру Ярэмічу, які неаднойчы ахвараваў уласныя сродкі на падтрымку таленавітых паэтаў і пісьменнікаў.

Доктару на выбар прапанавалі два зборнікі — названыя намі рукапіс і кнігу Сяргея Ясеніна "Радаўніца". Прачытаўшы абедзве, Ярэміч аддаў перавагу вершам маладога таленавітага беларускага паэта.

Сёння ў фондах Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы знаходзіцца самая вялікая калекцыя рукапісаў паэта — 559 адрэзкаў. Сам Янка Купала надаваў вялікае значэнне свайму архіву, старанна зберагаў яго, некаторыя творы аддаваў на захоўванне сябрам, а на пачатку 1920-х гадоў перадаў частку сваіх рукапісаў у Дзяржаўную бібліятэку Беларусі.

У гады Айчынай вайны да ча ў Ляўках з бібліятэкай і архівам згарэла, фонды Дзяржаўнай бібліятэкі БССР былі вывезены ў Германію... Збіралі Купалаву спадчыну па драбніцах: шмат матэрыялаў рознага часу паступіла ад дзеячаў культуры, з якімі быў звязаны паэт, нешта вярнулася з Нямеччыны і пасля было перададзена ў наш музей. Аўтарскія характары зборніка "Шляхам жыцця" патрапілі да нас найперш дзякуючы шчасліваму збегу абставін.

2. Сведкі апошніх крокаў

Уваходныя і міжплакаёвыя дзверы ў нумар 414 гатэля "Масква", нацэненыя свяцільнікі, вентыляцыйныя кранты, аконная рама, рэзкі дубовага паркету, дзвярныя ручкі, рэзкі лесвічнага пралёта, прыступкі — гэта тыя прадметы, што абкружалі Янку Купалу ў апошнія імгненні жыцця. У 2004 годзе сталіца ўсходняй краіны-суседкі вырашыла пазбавіцца ад легендарнага гатэлю. Нашым супрацоўнікам пры падтрымцы Пасольства Рэспублікі Бе-

ларусь у Расійскай Федэрацыі і пры садзейнічанні мэр'ы Масквы ўдалося перавезці ў Мінск арыгінальныя рэчы, якія сталі нямымі сведкамі таямнічай гібелі першага народнага паэта Беларусі.

У эвакуацыі паэт жыў у пасёлку Пячышчы, што недалёка ад Казані, на другім беразе Волгі. Адтуль яго ў чэрвені 1942 года выклікалі ўрадавай тэлеграмай у Маскву, ўрадам бы для падрыхтоўкі афіцыйных мерапрыемстваў з нагоды ўласнага 60-годдзя. Аднак не дажыў Янка Купала да юбілею. Згодна з афіцыйным паведамленнем, "28 чэрвеня ў 22 гадзіны 30 хвілін у гатэлі "Масква" ўпаў у лесвічную клетку і разбіўся насмерць паэт... Луцвіч Іван Дамінікавіч... літаратурны псеўданім Янка Купала". Тады смерць паэта была прызнана няшчасным выпадкам, таму следства ніхто не праводзіў.

Яшчэ напрыканцы 1990-х гадоў Міжнародны фонд імя Янкі Купалы і дырэкцыя нашага музея падалі запыт у ФСБ Расіі аб перадачы ў Беларусь дакументаў, датычных загадкавых падзей. У адказ атрымалі толькі копію спецпаведамлення на імя Лаўрэнція Берыя пра смерць Янкі Купалы. Больш ніякіх дакументаў выяўлена не было, што само па сабе выклікае пытанні. У 2017 годзе

Комплекс матэрыялаў з гатэля "Масква".

Музейны бліц:

Рукапісны зборнік з прысвячэннем.

мінае тэрмін сакрэтнасці справы па факце гібелі славутага Песняра. Магчыма, неўзабаве на гэтую таямніцу 75-гадовай даўніны праліецца святло.

3. Праект помніка для Араў-парка

Янка Купала ніколі не быў у Амерыцы, не прысвячаў ёй твораў, аднак у 1970-я гады непадалёк ад Манхэтэна з'явілася яго бронзавая выява. У Араў-Парку ў штаце Нью-Ёрк быў адкрыты мемарыял "Чатыром бессмяротным паэтам": ад эмігрантаў з розных славянскіх краін былі ўсталяваны бюсты Янку Купалу, Аляксандру Пушкіну і Тарасу Шаўчэнку. Чввёрты помнік — амерыканскаму творцу Уолту Уйтмэну. І сёння, як і 24 гады таму, Араў-парк застаецца месцам, дзе людзі аддаюць даніну пашаны паэтам, якія праславілі свае краіны на ўвесь свет. У дзень нараджэння Янкі Купалы тут абавязкова з'яўляюцца жывыя кветкі.

Помнік у Араў-парку.

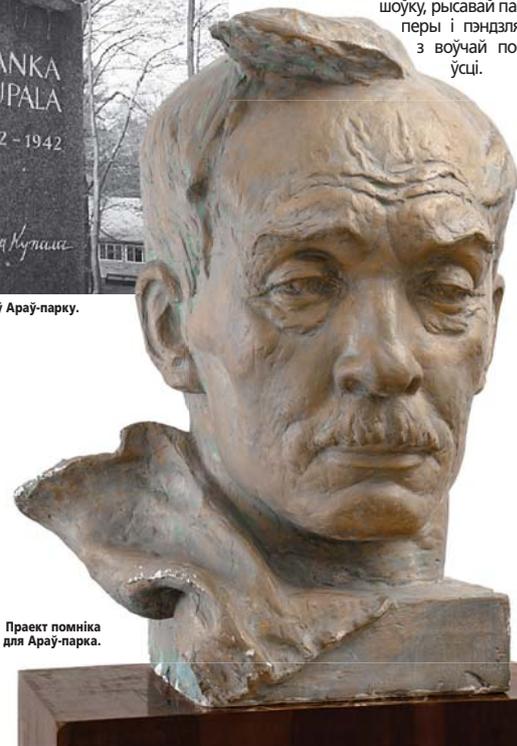
Праект помніка для Араў-парка ў нашыя фонды перадаў аўтар скульптуры — Анатоль Анкейчык. Мы ж з калегамі марым пра тое, каб помнік беларускім песнярам Янку Купалу і Якубу Коласу аўтарства Льва і Сяргея Гумілеўскіх з'явіўся ў Варшаве.

4. Партрэт

Сёлета калекцыя музея ўзбагачылася каштоўным экспанатам. Сяргей Кандыбовіч, кіраўнік грамадскай арганізацыі "Федэральная нацыянальна-культурная аўтаномія "Беларусы Расіі" падараваў музею падборку з 12 гравюр вядомага рускага мастака Івана Паўлава. У тым тэзіне сярод іншых знаходзіўся графічны партрэт Янкі Купалы, зроблены яшчэ пры яго жыцці — у 1931

годзе. Дагэтуль невядомы партрэт Янкі Купалы спадар Кандыбовіч набыў летась у Аўкцыённым доме ў Маскве.

У фондах захоўваецца яшчэ адна рарытэтная рэч, што звязвае Купалу і Шаўчэнку — графічны партрэт нашага земляка, выкананы ўнучатым пляменнікам кабзара Фоціем Красіцкім. Вядомы ўкраінскі мастак пісаў яго з натуры 10 мая 1939 года. У некалькіх штыхах Красіцкі перадаў стомленасць і засмучанасць, якія прыгняталі паэта ў апошнія гады жыцця. Шыкоўна ў сваёй працы ўхапіў купалаўскі характар і член пастаяннага камітэта Асацыяцыі культурных абменаў Кітая і рэдкалегіі часопіса "Мастацтва Кітая" Ао Тэ. Партрэт створаны ў традыцыйнай кітайскай тэхніцы з выкарыстаннем шоуку, рысавай перы і гэндзля з воўчай поўсці.

Праект помніка для Араў-парка.

Беларускія пісьменнікі на адпачынку ў Ялце.

5. Брашура special for New York

У 1939 годзе ў Маскве Янка Купала падрыхтаваў публіцыстычны артыкул Cultural Progress Among the Non-Russian Nationalities of the USSR ("Культурны прагрэс сярод нярусскіх народаў СССР"). Даследчыкі мяркуюць, што брашура распрацоўвалася спецыяльна для Сусветнай выставы ў Нью-Ёрку (якую наведала каля 44 мільёнаў чалавек) і рас-

"Конь" Купалы.

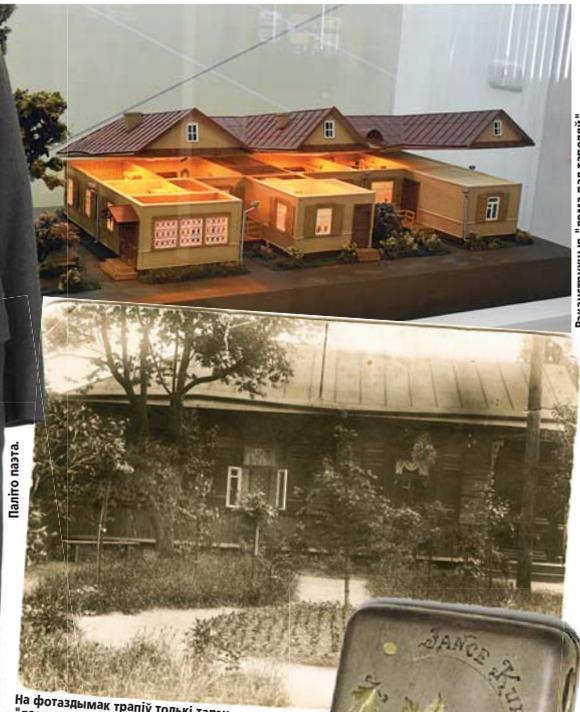

7. Партсігар

Раслінны малюнак па срэбры ў атачэнні імяноўнай гравіроўкі: "Jance Kupale. Od Prawdy Wilenskiej. Wilno. 17.05.1941г." Як вынікае з надпісу, рарытэтны партсігар пляняр атрымаў ад "Праўды Віленскай" падчас наведвання новай літоўскай сталіцы. Пазт быў вельмі шчыльна звязаны з Вільняй, дзе ён калісьці

Палітро паэта.

На фотаздымак трапіў толькі тарэц "дома пад таполяй".

Рэканструкцыя "дома пад таполяй".

ТОП-ЛІСТ ТАЯМНІЦ

Імяно партсігар.

паўсюджвалася толькі ў ЗША і на англійскай мове.

У 2016 годзе гэта вельмі рэдкае выданне ўсплыло на адным з інтэрнэт-аукцыёнаў. Імя аўтара прыцягнула ўвагу беларускай дыяспары, якая пражывае ў Злучаных Штатах. Алена Бяспалава і Віктар Лагун набылі брашуру і перадалі нашаму музею.

6. Дом пад таполяй

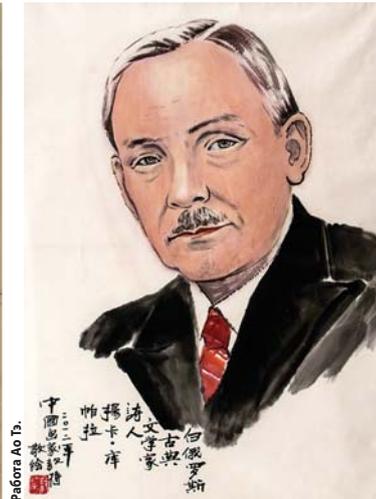
Ёсць здымак з домам паэта па сталічнай вуліцы Кастрычніцкай, у якім знакамiты гаспадар сустракаў гасцей з 1927 па 1941 гады. Нездарма яго называлі "салонам Купалы" — тут збіраліся многія айчыныя і замежныя пісьменнікі. Яны чыталі свае творы, абмяркоўвалі надзённыя пытанні, спрачаліся, марылі пра будучыню. Жудасна, але менавіта гэтыя творчыя вярчоркі леглі ў падмурак абвінавачванняў Купалы падчас рэпрэсій... Пляняра прымушалі раз за разам распяваць, хто збіраўся ў яго доме, пра што ішла гаворка. Да гонару народнага паэта Беларусі, ён — як сведчаць апошнія даследаванні ў гэтым кірунку — не агаварыў ніводнага чалавека, не паставіў ніводнага подпісу пад абвінавачваннямі.

Іван Дамінікавіч вельмі любіў свой сад і любіў вырошчваць прыгожыя кветкі. Не дзіва, што яго сад быў надзвычай квяцiсты: бэз, чаромха, беляя і чырвоныя ружы... Ваенная навала не пашкадавала гэтыя куточак: у першыя дні Вялікай Айчыннай вайны знакамiты дом пад таполяй згарэў. Сучасны будынак літаратурнага музея, прысвечанага сьляху творцы, быў узведзены амаль на тым самым месцы. Можна, таму яго і называюць сёння Купалавым домам.

Зрэшты, гэта не адзіны Купалавы адрас, звязаны з музейнай справай (хоць і іншага прызначэння). Калісьці паэт жыў на вуліцы Захар'еўскай, 135 (цяпер праспект Незалежнасці) па суседстве з сябрам — Змітраком Бядулем. Дом адметны тым, што ў 1898 годзе там ладзіўся I з'езд РСДРП. У 1923 годзе яго ператварылі ў музей з адпаведнай назвай, які існуе ў Мінску і сёння.

Графічны партрэт. Фотія Краціцкіцага.

Работа Ао Т.

Правагора Іаана Паўлава.

Той самы чамадан.

сапраўды адчуў сябе беларусам, працуючы ў рэдакцыі знакамітай "Нашай Нівы". Менавіта Вільня звяла яго з будучай жонкай — Уладзіславай Станкевіч, з якой Купала павянячаўся ў 1916 годзе.

8. Кіёк

Менавіта Уладзіслава Луцэвіч стала заснавальніцай і першым дырэктарам літаратурнага музея. Яна захавала нямала ўласных рэчаў, якімі Янка Купала карыстаўся ў паўсядзённым жыцці. Напрыклад, драўляны кіёк з надпісам: "Ялта. 1929 год. Там, где море вечно плещет. Ласточкино гнездо." Яго падарылі сябры — беларускія пісьменнікі, разам з якімі Купала адпачываў на ўзмор'і. Пра гэта сведчыць датаваная тым самым годам фатаграфія. Па ўспамінах родных, Янка Купала заўсёды хадзіў з кіёком, які ласкава называў "Мой конь". Ён было зручна, элегантна, стыльна. Пляняр умеў з густам апрагнацца і падбіраць да стыльнага строю аксесуары.

9. Палітро

Адным з такіх прыкметных прадметаў гардэробу стала зімовае палітро з футравым каўняром, якое таксама захавалася дзякуючы Уладзіславе Францаўне. На ім і зараз заўважна метка: "О.И.Гольдин. Минск. губ.". Купалу не трэба было ехаць за абноўкай кудысьці далёка, бо вядомы кравец Гольдін гэўны час даводзіўся яму суседам. Майстарня размяшчалася ў чацвёртым доме па вуліцы Хрышчэнскай (цяпер на гэтым месцы Кастрычніцкая плошча), што перасякалася з вуліцай Паліцэйскай — сёння Янкі Купалы.

10. Чамадан

У 1935 годзе Янка Купала з групай пісьменнікаў у трэці раз выпраўляецца ў камандзіроўку ў Чэславакію. З той паездкі, акрамя паэтычных уражанняў і ўспамінаў пра цікавыя сустрэчы, ён прывёз дадому яшчэ адну піжонскую рэч: чамадан з чорнага дэрмашіну, акантаваны жоўтай скурай. Пляменніца паэта Ядвіга Раманоская перадала музею чамадан славутага дзядзькі.

Нашы святы адзначаюць і ў глыбіні Сібіры, за тры з гакам тысячы кіламетраў ад Мінска. У адным з папярэдніх нумароў "К" ужо пісала пра фільм "Самаходы", які пазнаёміў з жыццём беларускай вёскі ў Цюменскай вобласці. На яго прэм'еру завіталі самі героі. Адзінаццаць жыхароў Ермакоў пераадолелі бездарожжа, павадкі і проста вялікі адлегласці, каб пабыць на малой радзіме — у вёсцы Рагінь Буда-Кашалёўскага раёна. Гэта здарылася ўпершыню не толькі ў іх жыцці, але і некалькіх пакаленняў іхніх продкаў. Такія адведзіны сталі адкрыццём як для гэцей, так і для гаспадароў. Адкрыццём новых цікавых традыцый, а таксама і малавядомай пакуль, але вельмі ўражальнай старонкі гісторыі нашага народа.

Ілья СВІРЫН / Фота аўтара

У тайгу як у зямлю абяцаную

Пагадзіцеся, сюэт пра каланізацыю беларусамі сібірскіх прастораў, якая адбывалася напрыканцы XIX стагоддзя, не надта ўлічваецца ў стэрэатыпы пра наш нацыянальны характар. Наўрад ці людзі пакорлівыя ды рахманія маглі б адважыцца на такую авантуру: сарвацца з вякамі насаджаных месцаў ды рушыць усімі сем'ямі ў тайгу, каб распачаць там жыццё, лічы, з чыстага аркуша. Шлях доўгі, мясціны дзікія, клімат неласкавы (зіма дэ-факта доўжыцца ажно дзевяць месяцаў!), сацыяльная інфраструктура — мядзведзі ды ваўкі. Усё трэба рабіць самім, усё — выключна на пад сваю ўласную адказнасць, бо ў выпадку чаго ніхто табе не дапаможа.

Аднаму чалавеку — якім бы ён ні быў пасіянарнем — здзейсніць такое перасяленне яўна было б не пад сілу. Іншая справа — суднальная грамада. І менавіта ў гэтым тоіцца адзін з сакрэтаў шуду. Сакрэт, карані якога сягаюць яшчэ ў XVI стагоддзе, у часы Боны Сфорцы. Рэч у тым, што ў выніку ейных зямельных рэформаў на захадзе Беларусі сялянская абшчына была фактычна зліквідаваная, а вась на ўходзе гэты "калектыўны мозг" захаваўся.

Як распавядае загодчыца Ермакоўскага сельскага клуба (а пры ім ёсць і прысвечаны "самаходам" музейчык) Надзея Вычужаніна, аперация планавалася дбайна і дэталева. Напачатку рагінцы выправілі ў Сібір некалькі талковых мужыкоў — на разведку ці, як яны казалі, "у сугляды", забяспечыўшы іх грашыма на камандзіраваныя выдаткі. Братам Крупнікавым і Еўдакіму Мельнікаву ў Сібіры спадабалася, і яны сталі шукаць месца для будучага пасялення. Пра крытэрыі выбару можна лёгка здагадацца: сярод іх былі не толькі багачыя таго краю на прыродныя рэсурсы, але... і яго вонкавае падабенства да рагінскіх краўдзіваў.

— Тут усё, як у нас у Ермаках: як быццам я дадому прыехала! — здзіўляецца Надзея Вычужаніна, глядаючы з пагорка ландшафты Гомельшчыны. — Мясцовасць — дакладна такая самая. І сільны, і балоты, і лясы, і бярэзы...

Працавітым беларусам сібірская глушча паддалася зямлі абяцанай. У рэках — поўна рыбы, у тайзе — дзічына, кедравыя архі, ягады, грыбы... Лесу бяры колыкі хочаш, а калі яго выкарчоваць, будучы і ворыўныя землі. Ёсць і ліпа, з якой рукастыя майстры ўмелі плесці кошыкі. Што яшчэ трэба для шчасця?

Беларуская выспа ў Сібіры

Абавязковае фота на паліцы.

— Бабуля перадала мне апошнюю першую пасяленцаў, — кажа Надзея Вычужаніна. — З раніцы пойдзеш да рэчкі, пакуль дзеці спяць, за пару хвілін наловіш рыбы — васьмь табе і сняданак!

Гэтак землякі паступова адваёвалі сабе жыццёвую прастору ў непразнай тайзе. У першую хату новай вёскі адразу заехалі п'яныя сем'яў. П'янеры за год збудавалі яшчэ пяць хат — і яшчэ дваццаць сем'яў справілі ўлазіны. У а далей — усё па прынцыпе снежнага камляка. Перасяленцы пісалі сваёму рэкламучыю жыццё на новым месцы, і тыя таксама рушылі ў доўгі шлях.

— Сяліліся кампактна, — апавядае Надзея Вычужаніна. — Усё — хто прыйшоў з Рагіні — на адной вуліцы, якая так і называлася: Рагінская. Хто з Бушаўкі — на Бушаўскай...

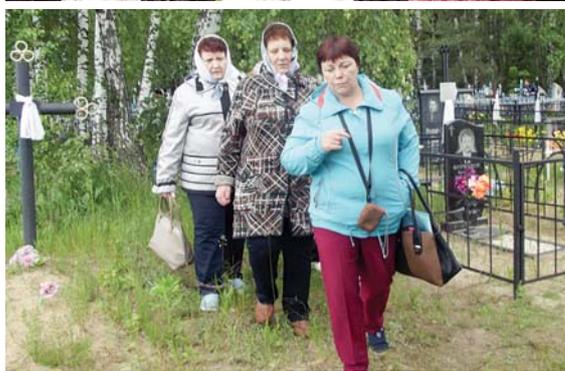
Насуперак распаўсюджанаму меркаванню, "самаходы" дабіраліся ў Сібір, вядома ж, не пехатою — цяжкія тады ўжо хадзілі спраўна. Прынамсі, да бліжэйшага буйнога цэнтры Ішым: апошнія пару соцень кіламетраў і спраўды даводзілася пераадолюваць як дзевяццацца. Але ўзяць з сабою на новае месца ўдасталы майна, неабходнага, каб ажыцця на новым месцы, вядома ж, яны не маглі. Не ратавалі і 30 рублёў "пад'ёмных", якія выдаваў каланізатарам царскі ўрад.

І мзбляі, і начынем даводзілася абзаводзіцца ўжо на месцы і ўласнаруч. Што, у прынцыпе, добра атрымлівалася, бо з сабою беларусы прывезлі не толькі ўласныя звычайныя і песні, але і ўмельствы ды тэхналогіі. А як разжыліся, сталі запрашаць майстроў з Беларусі: кавалёў, гарбароў, шаўцоў... Вёска лічылася замочнай.

Так, вытрымлівалі суровы клімат далёка не ўдсе — былі і тыя, хто вяртаўся на радзіму. Але на іх месца тут жа прыбывалі іншыя шукальнікі лепшай долі. Хвала пасяленцаў несупынна расла, і непдалёк ад

"Расіянчкі" співае беларускія песні.

На рагінскіх могілках.

Ермакоў сталі засноўвацца новыя сёлы — Асінаўка, Ялоўка, Жыгулі... Карацей, цяжка меркаваць, ува што разраслася б гэтая беларуская калонія, каб не пачаліся несупынныя гістарычныя катаклізмы.

Лапці — такія самыя...

Самым кранальным пунктам трохдзённай праграмы візиту землякоў стала наведванне старых, але дасканала дапеджаных могілак у Рагіні і Бушаўцы. На сціплыя вясковых помнікаў спрэс сустракаліся знаёмыя прозвішчы, хаця канкрэтных сваякоў нашчадкаў "самаходаў" знайсці не ўдалося. Яно і нядзіўна — нашта шмат часу прамінула.

Як распавядаюць ермакоўцы, яшчэ паўстагоддзя таму сувязі з роднымі мясцінамі сям'яў падтрымліваліся — прынамсі, праз ліставанне. Але потым яны неяк самі сабою абарваліся. Рагінь і Ермакі развіталіся нібы ў паралельных сусветах.

І застаецца толькі здзіўляцца таму, што цягам цэлага стагоддзя ў Сібіры захоўвалася беларуская выспа — амаль без падтрымкі, так бы мовіць, "вялікай зямлі". Напэўна, прычынай таму — менавіта дух грамады. Як апавядаюць ермакоўцы, шлобы са "староннімі" ў іх асродку ніколі не віталіся. Ды і старэйшых там прынята шанаваць, а разам з імі — і вэкавыя традыцыі, прывезеныя продкамі з радзімы. У тым ліку,

ленні... У прынцыпе, няма чаму тут надта здзіўляцца: усё як у нас. Вос і разную шлыду нядаўна адкрытага ў вёсцы Чабатовічы цэнтры народнай творчасці нехта даўмеўся выканаць... не па-беларуску.

Зрэшты, гэта адзіная лямка дзёццо. Сам цэнтр, які з'явіўся на свет у няпросты час аптымізацыі — выдатны прыклад устаноў культуры папраўдзе новага тыпу. А заадно і сведчанне таго, што для дасягнення поспеху першасно важнае маюць не грошы, а ідэя і густ. Тут можна і пазнаёміцца з багатым працэсам светам традыцыйнага побыту (этнографічная экспазіцыя і экскурсія — на "выдатна"), і ўзяць шлоб у небанальным антуражы, і папіць гарбаты на зёлках, і пакарміць трусю ці пакатацца на брычцы — што асабліва актуальна для малечы... Прычым усё гэта выглядае не па-музейнаму натуральна, бо цэнтр месціцца не ў бетоннай каробцы, а на звычайным вясковым падворку. Карацей кажучы, будзеце прызджаць міма — завітайце і не пашкадуеце!

— О, дык і ў нашай вёсцы такія лапці былі... Ведаю, ведаю, гэта праінік, — неаднаразова чулася ад "сібірскіх беларусаў" падчас экскурсіі.

Своеасаблівы элемент НКС

Больш за тое, адну праяву традыцыйнай культуры — цалкам годную надання ёй статусу элемента нематэрыяльнай культурнай спадчыны — сібірскія рагінцы не толькі збергалі, але і могуць цяпер, так бы мовіць, вярнуць на радзіму. Гутарка пра варэнне піва па адмысловым рэцэпце. Як распавяла старшыня Буда-Кашалёўскага раённага савета дэпутатаў Алена Алексіна, піўная традыцыя ў тых краях даўно ўжо згасла. А вась у Сібіры — вараць паранейшаму перад кожным святам. Хмель ды іншыя патрэбныя інгрэдыенты госці прывезлі з сабою — каб прыгатаваць свой фірмовы напоі да свята вёскі Рагінь.

У тым, што ўжыванне піва можа быць важным сацыякультурным працэсам, сумнявацца не выпадае. Як выявілася, такой самай камунікатывнай функцыяй валодае і гатаванне ўлюбёнага многімі напою. Працэс гэта даволі доўгі, тэхналагічна няпросты. Прынамсі, трэба ведаць сякія-такія нюансы. Насамое гаспадыні не ўправіцца, ды і проста сумна будзе, таму ў хату збіраюцца прыяцелькі. Ну, а калі трэба чакаць, пакуль састыне печка, чаму б не заспяваць — пад думкамі водары?

— А ведаеце во такую? — гаспадар рагінскай хаты заводзіць "ту-тэзішную" песню. І сібіркі вась ужо ў чацвёртым-пятым пакаленні на паўслове хорам яе падхопліваюць! Падчас такіх імпрывізаваных выкладкоў у прасторавыя і часвяя адлегласці нівелююцца самі сабою.

■ ■ ■
Стваральніцы фільма прафесар БДУКІМ Вольга Лабачэўская (якая, уласна, і адкрыла тую "выступ" для шырокай публікі) і рэжысёрка Ірына Волых перакананыя, што наладжанне стасункаў з нашымі суайчынінікамі за мяжой можа прынесці вялікі ды размаіты плён. Гутарка як пра пошук хаўруснікаў — а "свае людзі" ў розных кутках не пашкодзяць, — гэтак і пра ўсведамленне багацця нашай мінуўшчыны на самай рознай цікавай сюжэты.

Сустрача землякоў завяршылася працудымі абдымкамі ды развіталымі слёзамі, ермакоўцы адбылі ў свой далёкі край... Вельмі важна, каб стасункі з той выспай у Сібіры не абарваліся зноў на пару пакаленняў. Балазе, у наш тэхналагізаваны век іх падтрымліваць не так і складана.

(Заканчэнне.
Пачатак на старонцы 1.)

Наведвальнікам выставы прапаноўвалася выбраць паштоўку з купалаўскім вершам і затым яго агучыць. Мы ладзім такую імпрэзу ў кожнай краіне, дзе праходзяць нашы выставы. Па сутнасці, гэта — своеасаблівы працяг акцыі "Чытаем Купалу разам", якая дзейнічае з 2012 года, а паўдзельнічала ў ёй больш за 15 тысяч чалавек з розных куткоў свету. Людзі з задавальненнем адгугаюцца на прапанову, а паштоўкі забіраюць на памяць. Трэба адзначыць, што назва, якой мы ганарымся, працягвае жыццё, і цяпер вось так разам чытаюць Коласа, Багдановіча і многіх іншых аўтараў.

Люты: рэвалюцыйная Францыя

— У лютым мы выправіліся ў краіну, адкуль родам цешча Песняра Эмілія Манэ (так, яна была сваякім знакамитага імпрэсіяніста!). Знаёмства ж Купалы з Францыяй адбывалася ў гады яго юнацтва праз кнігі пра паўстанне 1863 года. Менавіта ў Парыжы знайшлі прытулак многія яго ўдзельнікі — той жа Валерый Урублеўскі, які стаў героем Парыжскай камуны. Ёсць нямала пацвярджэнняў, што знакаміты дзвіз "Свабода, роўнасць, братэрства", які натхняў рэвалюцыйны рух усіх часоў, быў вельмі блізка Купалу. Дарэчы, адзіны яго пераклад з французскай мовы — гэта нішто іншае, як "Інтэрнацыянал"!

У 1934 годзе падчас работы Першага з'езду саюза савецкіх пісьменнікаў у Маскве Янка Купала атрымаў магчымасць асабіста пазнаёміцца з французскімі літаратарамі, сярод якіх быў Луі Рамон — будучы перакладчык верша "А хто там ідзе?", які стаў першым прадстаўленнем творчай спадчыны Купалы французам. Неаднойчы ў парыжскай штаб-кватэры UNESCO ладзіліся вечарыны з нагоды юбілею беларускага паэта. А ў 2006-м французы займелі магчымасць прычыніцца да трагікамедыі "Тутэйшыя": на думку перакладчыц Ларысы Гіймэ і Віржыніі Шыманец, менавіта гэты твор песняра здатны найбольш ярка расказаць пра Беларусь.

Прыемна было пабачыць на парыжскім адкрыцці выставы Барыса Заборавы — беларускага графіка, які даўно жыве і працуе ў Францыі. Для нас ён асабліва дарагі тым, што ілюстраву творы Песняра, стварыў станкавыя аркушы паводле купалаўскай паэзіі, і сёння гэтыя працы лічацца класікай айчынай графікі. На выставе былі прадстаўлены яго раннія работы.

Красавік. Грузія натхняльных адносін

— На мой густ, самы прыгожыя вершы Купалы 1930-х гадоў навяяны Грузіяй. Там няма палі-

тыкі — толькі прыгажосць краіны і чароўнасць жанчыны. Як вядома, з 1937-га пяць гадоў запар Купала адпачываў у грузінскім горадзе Цхалтуба. Яго пацуцці ўсхвалявала доктар санаторыя Эліко Метзхелі, і прысвечаны ёй прыгожы верш "Генацвале" амаль адразу ператварыўся ў песню "Генацвале Эліко", якая на пўны час стала папулярнай, але на сёння, як ні шкада, лічыцца страчанай.

Грузія — новы кірунак для музея: летась мы пабывалі ў гэтай чароўнай краіне ўпершыню, зладзіўшы выставу ў краязнаўчым музеі Цхалтуба. На ўрачыстасці прысутнічалі ўнукі легендарнай спадарыні Эліко. Перад сустрэчай мы гадалі, ці ведаюць яны пра сяброўства іх бабулі з Купалам. Як высветлілася, тая гісторыя — сапраўдная сямейная легенда! Томік класіка з аўтографам і па гэты час стаіць у іх доме як сямейная рэліквія. Унук музы нават цытаваў нам Купалу па-беларуску! З яго слоў, тое — не папярэдняя падрыхтоўка, а натуральнае бабутьчына выхаванне. Мы падаравалі сваякам копію рукапісу знакамитага верша, а ў Мінск прывезлі перададзеныя нам фотаздымкі з архіваў сям'і, асабістыя рэчы Эліко Метзхелі.

У рамках юбілейнага праекта ў красавіку перасоўная выстава адкрылася ў Літаратурным музеі Уладзіміра Маякоўскага ў грузінскім горадзе Багдаці. Даведаўшыся пра любоў Купалы да іх краіны, цікаваць народнага паэта Беларусі да гісторыі, традыцый і фальклору, грузіны шчыра зазначалі, што тое для іх — вялікі гонар.

Графік Барыс Заборавы, дырэктар музея Янкі Купалы Алена Лішчэвіч і Надзвычайні Індустрыяльны Пасол Беларусі ў Францыі Павел Палушкі. — Фото прадстаўніцтва музея

Купала-тур: ад Адэсы да Парыжа

Што пабачылі замежнікі з нагоды юбілею беларускага класіка

Парас імпрэза ў Маскве.

Май: Украіна творчых ідэалаў

— З Украінай Купала звязаны праз перакладчыцкую дзейнасць: перш за ўсё твораў Тараса Шаўчэнкі. Да ўсяго, у

1930-я Купала не мог гаварыць на поўны голас сваімі творами, таму выказваў свае думкі перакладамі Шаўчэнкі. А ў 1939 годзе з-пад яго пера выйшла цэлая паэма-прысвечанне "Тарасова доля".

Купалавы пераклады Шаўчэнкі гучалі і падчас адкрыцця нашай выставы ў Мікалаеўскім краязнаўчым музеі, удзел у якім узяла мясцовая беларуская дыяспара на чале з Таццянай Дзяменнікавай. Створаны яе стараннай музычна-паэтычны блок выдатна ўпісаўся ў падрыхтаваны намі сцэнарый.

Юбілейная выстава атрымала добрую водгукі, а ў апошні дзень мая пераехала ў Адэскі літаратурны музей.

Там нас пазнаёмілі з кнігай пра беларусаў, што жывуць ва Украіне, і ўкраінцаў, якія пераехалі ў Сінявокую: з задавальненнем пабачылі на старонках выдання фотаздымкі нашага музея і распове пра яго. Адсіты маюць магчымасць прычыніцца да Купалы на працягу ўся-

Адзін з экспанатаў перасоўнай выставы.

Афіша музея Янкі Купалы ў Адэсе.

Светуе у музейнай вітрыне

— Увогуле, май для нашага музея быў шчодры на праекты. Так, у дзелавым і культурным цэнтры пасольства Беларусі ў Маскве выстаўляліся рэчы з гардэробу Купалы і прадметы, якімі ён карыстаўся падчас эвакуацыі. Пасля адкрыцця экспазіцыі ансамбль "Песняры" даў канцэрт, які складаўся з твораў на вершы Янкі Купалы. У Вільнюсе ў беларускамоўнай школе імя Францыска Скарыны адкрылася выстава "Не загаснуць зоркі ў небе". Дарэчы, натхніўшыся ёю, навушныя той школы ў чэрвені завіталі да нас і ў музей Янку Коласа.

За мяжой я заўсёды адчуваю, што прадстаўнікі беларускіх дыяспар шчыра радуюцца сустрэчы з нашым музеем, а тамтэйшыя жыхары зацікаўленыя ў знаёмстве з беларускай спадчынай. Для нас тая паездка таксама важная. Першае, гэта папулярызацыя творчасці Янкі Купалы, па-другое — наладжанне супрацоўніцтва нашага музея з іншымі музеймі свету. Спадзяюся, міжнароднае сяброўства выльецца ў гучныя праекты, якія калегі з замежжа прадставяць у нашых сценах. Магчыма, ужо налета мы зможам запрасіць міланчан на выставу Літаратурна-мемарыяльнага музея Міхаіла Булгакава з Кіева і Адэскага літаратурнага музея.

Кожнае знаёмства з музейшчыкамі ў іншых краінах узбагачае нас новымі ідэямі. Прывяду адзін невялічкі прыклад. Некалькі гадоў таму ў Мастоцкім музеі Сінябрухава, што ў Фінляндыі, я пабачыла налепкі з фрагментамі карцін, якія пасля неабходна было адшукваць у экспазіцыі. Мне падалося добрай ідэяй падобную налепку даваць кожнаму нашаму наведвальніку. Толькі не дзеля пошуку — кэсты ў нас праводзяцца ў іншым фармаце. І адразу з'явілася канцэпцыя: супрацоўнікі, калі сустракаюць наведвальнікаў, распавядаюць ім: "Мы працуем з Купалам у сэрцы, мы жывем з Купалам у сэрцы і хочам, каб пасля сённяшняга наведвання нашага музея ў вашым сэрцы таксама быў і застаўся Янка Купала" — і прапаноўваюць усім размясціць налепку з выявай песняра з левага боку; там, дзе ў нас б'ецца сэрца.

Дарэчы, у Адэсе мы даведаліся, што музей Янкі Купалы рады будучы вітаць і ў Малдове. Як бачыце, юбілейныя сустрэчы працягваюцца. Падзяляюся нашай запаветнай марай: адчыніць мемарыяльную дошку Купалу ў Фінляндыі ля знакамитага вадаспада Іматра, якому народны паэт Беларусі прысвечыў верш. Мне падаецца, беларусам было б пачэсна пабачыць сярод імянаў сусветных знакамітасцяў, якія пабывалі на Іматры, дошку з выявай спавугата земляка.

(Заканчэнне.

Пачатак на старонцы 1.)

Каб не мінскі ваявода...

Зробім невялічкі экскурс у гісторыю. **Асвея** ўражае і вабціць рэшткамі палаца ў шыкоўным старасвецкім парку. Хаця б дзеля гэтага варта сюды прыехаць. Росквіт мястэчка звязаны з імем мінскага ваяводы Яна Аўгуста Гільзена. Гэта ён узвёў велічны палац (зруйнаваны ў 1914 годзе), разбіў узорны парк і запрасіў сяцёр міласэрнасці, якія стварылі тут манастырскі шпіталь. Звязана Асвея і з імёнамі магнатаў Сапегаў, Кішкаў, Шадурскіх. Славілася мястэчка кірмашамі на ўвесь свет. Словам, правінцыяй не лічылася. Не лічыцца такой у культурным плане і цяпер.

Мы агледзелі рэшткі палацавага класіцызму. Карцінка — надзвычай маляўнічая. Дырэктар Верхнядзвінскага РЦК Святлана Канавальчык запэўніла, што менавіта тут, у старасвецкім парку, ладзяцца ўсе маштабныя летнія мерапрыемствы, і канцэрты, і тэатралізацыі. Мы вельмі здзівіліся б, каб гэта было не так. Дарэчы, тут захаваўся шпіталь і па-ранейшаму жывуць манахі. Інакш кажучы, ёсць што паглядаць і ёсць каго паслухаць. Што і казаць, шмат такіх райскіх куточкаў па Беларусі, але рэдка які выкарыстоўваецца як пераканаўчы атураж да канкрэтных культурных дзей. Аднак не толькі паркам ды пашанотнымі мурамі славіцца Асвея. Ёсць яшчэ брэнд, але пакуль мясцовага, так бы мовіць, значэння. А пра іх павінна ведаць краіна.

(Не)лірычнае адступленне Яўгена Рагіна

Пасля кожнай аўтавандроўкі мы прыходзім да высновы: Беларусь — тая краіна, якая не стамляецца здзіўляць не толькі сваіх насельнікі, але і гасцей. Мы, на жаль, не навучыліся пакуль гэтым карыстацца. Апанент запытаецца: "Дык чым канкрэтна здзіўляць збіраецца?" Адкаж напачатку: "Не толькі аўтэнтчным мастацтвам, але і прыродай: мёрскімі балотамі ды журавінамі, верхнядзвінскімі дванаццацію прычаламі, асвейскім палацава-парковым ансамблем, мясцовым возерам і востравам, пра які гаворка — крыху ніжэй... І ў гэтым адступленні хацелася сказаць яшчэ вось пра што. Далёка не ў кожнам аддзеле ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі ўсядомілі, што "памяшканнямі" для гуртовай, практычнай, тэатральнай ды канцэртнай дзейнасці павінны стаць парк, востраў, рачны ды азёрны бераг... У Асвеі — усядомілі. Якім будзе наступны крок?"

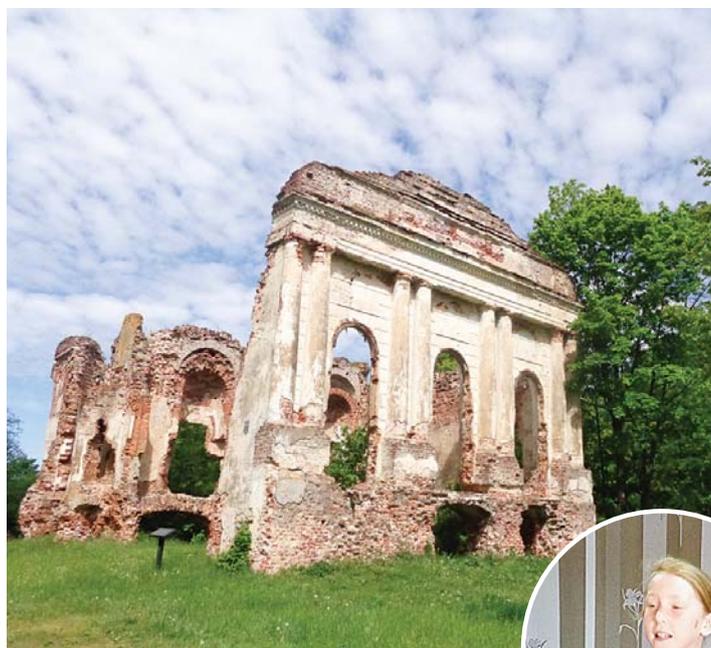
І зноў чытацкая чарга

Бібліятэкарамі ў Асвеі працуюць Наталля Статун і Галіна Радзюк. Як і на Міршчыне, мы зноў пабачылі плойма чытачоў, нават чарга ўтварылася, але далёка не ўсе пагадзіліся ўзяць удзел у імправізаванай фотасесіі. Дык вось, бібліятэка носіць імя капітана Васіля Рудога,

Журналісцкі аўтатур газеты "Культура"

Губернатар вострава Ду... Ёсць вакансія!

Рэшткі палаца Гільзена.

які ўсё сваё жыццё дапамагаў сваім землякам.

У Асвеі, па ўсім відаць, шануюцца слаўныя землякі. Поруч з прозвішчам Васіля Рудога стаіць асоба пісьменніка Генадзя Геродніка, які тут нарадзіўся, але жыў у Эстоніі, аднак на малую радзіму ніколі не забываўся. Пад кніжкі Геродніка (з дарчымі подпісамі) у бібліятэцы адведзена асобная шафа. Мы за час аўтавандроўкі такога не бачылі. Хіба ж дзіва, што да чытання тут прывучаны і дзеці, і дарослыя, усяго — паўтары тысячы чытачоў.

Кніжны фонд, па прызнанні работніц, стараваты. Для больш прадметнай работы з чытачамі не стае ў бібліятэцы мультымедыянай тэхнікі.

Але бібліятэкары, як аказалася, не сядзяць на месцы, ладзяць экскурсіі да палаца Гільзена, да Асвейскага возера. І ўвогуле, "водная" тэматыка (чытай — экалагічная) — адна з вядучых не толькі ў дзейнасці кніжніц.

(Не)лірычнае адступленне Кастуся Антановіча

Засяліўшыся ў верхнядзвінскі гатэль і маючы вольны час увечары, вырашыў

Салістка "Галасоў вквоў" Ульянка.

здзейсніць невялікую вандроўку ў латвійскую Краславу ды параўнаць мясцовыя рэаліі з беларускімі. Культурнага шоку не атрымаў. У той жа час убачыў, як ставяцца нашы суседзі да гісторыка-культурнай спадчыны і робяць усё магчымае, каб чалавек адчуваў сябе камфортна. Але больш уразіла размова з латвійскімі памежнікамі, якія аказаліся людзьмі гаваркімі і з вялікім спадзяваннем разлічваюць, што неўзабаве будзе максімальна спрошчана візавая сістэма паміж нашымі краінамі і наштам больш людзей убачаць прыгажосць той жа Латгаліі. З другога боку, перакананы, і жыткаром Латвіі будзе цікава наведваць самую паўночную кропку Беларусі і пакаштаваць там смажанай сніткі, рэзультат якой падзяліліся ў Сенькаве. Вось так і нараджаюцца брэнды.

Ля якараў

Якары тыя ўладкаваны, як мы казалі, ля ГДК. А паблізу — бязмежнае Асвейскае возера. Аднак спачатку — пра парк Гільзена. Дырэктар клубнай установы Вольга Навіцкая і мастацкі кіраўнік

Тацияна Калеснік распавялі, што летась у Асвеі праходзіў экалагічны фест "Асвейскія росы". Першы дзень усё адбылася ў ГДК, другі — у парку. Для гульні і конкурсаў тут — раздолле. Таму свята аматарскіх калектываў ладзіцца менавіта ў паркавай засені старадрэвінаў.

Пакрысе асвойваецца і водная прастора. Асвейскае возера для тутэйшых — мясціна сакральная. Пасярод люстранай гладзі — востраў Ду (назва, як кажучы, — балцкага паходжання, перакладаецца як "востраў"). Была тут калісьці немалая вёска Вос-

нька з матэры. Сцвярджаюць, што спрыяе назапашванню грашовага капіталу. Адзін з нас такога ката мае ўжо некалькі гадоў і можа ўпэўнена сцвярджаць: хоць і няма пакуль вялікіх грошай, але і жабрацтва не пагражае.

Галоўныя ж людзі на вёсцы тыя, хто катую (і не толькі!) робіць: работнікі культуры — кіраўнік Сенькаўскага клуба Любоў Марынская і мастацкі кіраўнік гэтай установы Людміла Крыванос. Дарэчы, унучка апошняй, Дана, — салістка гурта "Галасы вядоў". Мо

пра якога мы напісалі ў папярэднім артыкуле. Быў ён падчас апошняй вайны немаўляткам. А наўкола — партызанская зона. Таму карнікі пастаянна наведваліся ў наваколлі. Аднойчы ўзімку, падчас такога налёту, маці з маленькім Антоном хавалася ў лесе. Ледзьве выжылі, бо заваліла іх снегам. Так што ў краязнаўцы свае ўспаміны пра ваеннае ліхалецце.

Нават у Сенькаве, самай паўночнай вёсцы Верхнядзвіншчыны, мы не адчулі, што знаходзімся ў глыбінцы, якую прынята

Глыбінка без статусу правінцыі

Вольга Навіцкая і Тацияна Калеснік.

Наталля Статун і чытачы.

Дырэктар клуба з Сенькава Любоў Марынская і мастацкі кіраўнік Людміла Крыванос.

траў. Цяпер і падмуркаў ад хат не засталося, толькі рэшткі індустрыяльнай дзейнасці пасярод хмызнякоў і закінутых лугоў: нейкія ржавыя цыстэрны, металічныя бэлькі і гэтак далей. Памёр і апошні "губернатар" вострава Ду, па жартулівым сведчаннях — нейкая хатняя рагатая жывёліна. Мы вось пра што. Незаселены востраў як пішчонка цягне наведвальнікаў (у асноўным прыезджых) з прыродна-экалагічным інтарэсам. Вось дзе прастора для квестаў, вось дзе вечная крыніца для творчых адкрыццяў! Вельмі хацелася б, каб гэту нішу з экскурсіямі-квестамі (чаму б і не платнымі?) занялі менавіта мясцовыя работнікі культуры. Урэшце, нездарма ж якары Васіля Рудога сталі клубным сімвалам. Але пакуль вакансія губернатара вострава Ду застаецца адкрытай. Не спазніцца б!

Сенькава ды "Сенькавіца"

Галоўны сувенір-брэнд вёскі **Сенькава** — кот Се-

ўпершыню мы пабачылі і пачулі гурт — спадарожнік дарослага народнага калектыву "Сенькавіца". Спадарожнік — сапраўдны, не фармальны, не для адчэпнага. Гэта — брэнд для вёскі самы важны. І, аднакова, гарант таго, што аптымізацыя гэта паселішча ў бліжэйшы час не закране.

Вельмі шануюць у вёсцы ветэрану-удзельнікаў Вялікай Айчыннай вайны. У бібліятэцы нават фотагалерэя гэтых бессмяротных людзей ёсць. Пра іх тут можа распавядаць бясконца. Усе яны — сваікі ды родзічы. Да слова, адсюль родам і краязнаўца Антон Бубала,

назваць перыферыяй. Усё круцілася, вярцелася, спявала, танчыла і пераконвала, што аптымізацыі не па зубах скасаванне мясцовай культуры.

(Не)лірычнае агульнае заканчэнне

Рэзерваў далейшага развіцця раённай культуры на Верхнядзвіншчыне — надзвычай шмат. І сёе-тое ў гэтым кірунку робіцца. Безумоўна, хацелася б, каб "карцінка" была больш яркай ды пераканаўчай. Але разумеем і тое, што для такой "мастацкай дэталізацыі" патрэбны немалы час.

Мянецца час — мянецца сітуацыя. Яшчэ гадоў дзесяць таму бібліятэчная справа ў рэгіёнах падавалася (і не беспадстаўна!) крыху інертнай. Бібліятэкары з недаверам ставіліся да камп'ютарнай тэхнікі, цвёрда адстойвалі "гонар мундзіра": з-за бібліятэчнай кафедры — ні паўкроку, маўляў, наша найпершая справа: каталагізацыя ды бібліяграфічнае апісанне. Цяпер "карцінка" зусім іншая: работнікі выйшлі з-за стэлажы і пайшлі ў народ. Ды так, што ў нечым нават клубнікаў абганілі. Па маім цвёрдым перакананні, на актыўнасць апошніх адмоўна паўплывала скасаванне рэспубліканскіх конкурсаў паміж клубнымі ўстановамі. А іх, гэтых конкурсаў, павінна быць шмат, у тым ліку — і паміж мабільнымі ўстановамі культуры. Пачакаем, мо час зменіцца ў бок больш шчодрага фінансавання рэгіянальнай культуры.

Яўген ПАГІН

Бабруйск прымае з канцэрта сардзінскі хор італьянскіх этнічных спеваў Tenores Su Cunsono Santu Juanne Thiesi. Аўтаномны рэгіён **Сардзінія** з гэтым калектывам прымае ўдзел у Міжнародным фестывалі народнай творчасці "Вянок Дружбы", які праходзіць у культурнай сталіцы Беларусі з 30 чэрвеня па 3 ліпеня. Спевы пастухоў Сардзініі прызнаны UNESCO нематэрыяльнай культурнай спадчынай чалавецтва.

Завяршылася абарона творчых работ трыццаці выпускнікоў дзіцячай школы выяўленчых мастацтваў імя Уладзіміра Дамарада горада **Бабруйска**. Кожная прэзентацыя, як сцвярджаюць сведкі, нагадвала міні-спектакль з глыбокім сюжэтам і багатай палітрай перажыванняў.

24 чэрвеня, як паведамляе наш актыўны пазаштатнік Андрэй Струнчанка, у **Лёзна** прайшло абласное свята-конкурс самадзейных паэтаў і кампазітараў "Песні сунічных бароў". Са свайго боку нагадаю, што суніцы для Лёзеншчыны — брэнд. У мерапрыемстве бралі ўдзел чатыры дзясяткі талентаў з Віцебшчыны і Расіі. Хто з іх напіша оду суніцам?

Яшчэ адна інфармацыя ад Андрэя Струнчанкі. Культработнікі і ўдзельнікі народнага ансамбля народнай песні і музыкі "Вераснянка" **Мазолаўскага** сельскага дома культуры (**Віцебскі** раён) ладзілі свята вёскі **Сакольнікі** і канцэрт у **Хайсах**.

Пра чарговую перамогу выхаванцаў **Аршанскай** дзіцячай школы мастацтваў №3 горада **Барань** распавядае настаўнік гэтай установы Наталля Латышава. У **Полацку** праходзіў маладзёжны конкурс-шоу "Нашы песні — роднаму краю...". У намінацыі "Малады аўтар" дыплом узнагароджана Валерыя Суравіцкая. У намінацыі "Вальныя ансамблі" выступалі Ксенія Саўчанка, Настася Клімянкова, Валерыя Суравіцкая, Ірына Ліжэўская, Ксенія Жарабкова. Яны таксама былі ўганараваны дыпламамі і пра тое, што з 2009 года **Віцебскі** абласны Савет дэпутатаў прысуджае прэміі для пераможцаў творчых конкурсаў з ДШМ, музычных каледжаў, каледжаў культуры і мастацтваў (усяго 16 прэмій). Дык вось, такая прэмія прысуджана вучанцы 5 класа мастацкага аддзялення названай школы (яна размешчана ў горадзе **Барань**) Кацярыне Трыбуль.

Аграгарадок **Шчорсы (Навагрудскі раён)** праславіўся мерапрыемствам "Рыбалка ў графа Храптовіча" Натуральна, усё адбывалася ля былога маёнтка Яўхіма Храптовіча — вялікага сакратара ВКЛ. Была рыбалка на Нёмане, затым юшка ў казане. Дарэчы, самую вялікую колькасць рыбін — 63 — злавіў Анатоль Емельяновіч. А ўсяго за выду браліся 18 чалавек.

Вельмі цікава пра Купале напісала Настася Лабата: "Восем стагоддзяў таму свята было пашырана на Палессі і Магілёўшчыне, дзе называлася "дзёўка-Купала"... Сем стагоддзяў таму свята называлі "Кустом"... Пяць стагоддзяў таму моладзь рабіла да падзеі жаночае чучала... Тры стагоддзі таму верылі, што на вогнішча ў гэтую ноч могуць прыблудаць вядзьмаркі... Два стагоддзі таму верылі ў купальскага дзядка..." У наш час у гэтай абрадавай дзеі вы можаце паўдзельнічаць з дапамогай работнікаў культуры літаральна ў кожнай вёсцы, дзе ёсць клуб.

У **Ашмянках** прайшла VII Рэгіянальная выстава-кірмаш "Паўночны вектар **Гродзеншчыны**". Адначасова быў зладжаны Міжнародны эканамічны форум "Новыя магчымасці і перспектывы супрацоўніцтва". Удзельнічалі ў ім прадстаўнікі Ашмянскага, **Астравецкага**, **Смаргонскага** раёнаў, а таксама — дэлегацыі з Латвіі, Літвы, Польшчы, Расіі. Натуральна, гаворка ішла пра неабходнасць інвестыцый, дзелавую ініцыятыву, эканамічны патэнцыял. А я з гэтай нагоды не магу не паўтарыць сваю даўнюю думку: калі на такіх форумах поруч і нароўні з гаспадарнікамі будучы ўдзельнічаць і работнікі нашай культуры, тады можна будзе смела казаць, што словазлучэнне "эканоміка культуры" — сапраўды дзейсная рэч.

— Яшчэ ў леташнім кастрычніку на пляцоўцы ля **Цэнтральнай бібліятэкі Браслава**, — піша загадчык аддзела бібліятэчнага маркетынгу Ірына Макаравіч, — **быў адкрыты культурны комплекс "Вольная вулічная бібліятэка" з крутасучасным аб'ектам кнігі. На тэрыторыі комплексу бібліятэка ладзіць з таго часу сацыякультурныя акцыі. Да прыкладу, 23 чэрвеня мы правялі Экалага-паэты і мастацтваў (усяго 16 прэмій). Дык вось, такая прэмія прысуджана вучанцы 5 класа мастацкага аддзялення названай школы (яна размешчана ў горадзе **Барань**) Кацярыне Трыбуль.**

Адна з сацыякультурных акцый ля **Цэнтральнай бібліятэкі Браслава**.

Пра 33 каровы, вышыванку і графскую рыбалку

Удзельнікі сардзінскага хору італьянскіх этнічных спеваў.

Ансамбль народнай песні і музыкі "Вераснянка" з **Мазолава**.

Падчас кніжнага флэшмобу ў **Мастах**.

А вось інфармацыя галоўнага бібліятэкара па арганізацыйна-маркетынгавай дзейнасці **Гродзенскага** раённага культурна-інфармацыйнага цэнтру Людмілы Трыбучы: "Інфармацыйна-бібліятэчны аддзел нашай установы і **Капцёўскага сельскага бібліятэка арганізавалі для дзяцей прышкольнага аздараўленчага летніка аграгарадка Капцёўска** сустрэчу з беларускімі пісьменнікамі **Віктарам Кудлавым і Ірынай Фаміянковай**. Сустрэча праходзіла ў рамках абласной акцыі "Кніга дорыць свята".

Нацыянальны гістарычны музей Рэспублікі Беларусь прапаноўвае дзецям і іх бацькам летнюю адукацыйную праграму "Летняя гісторыя". У цыкл уключаны 6 музейна-педагагічных праграм: 2 экскурсіі, тры музейна-педагагічныя заняткі, квэст.

25 чэрвеня ў гарпасёлку **Наваельня (Дзятлаўшчына)** ладзілася свята вышыванкі. Яно стала складнікам праекта "Дбайных гаспадароў славім — весела час бавім". Наваельня, распавядае Настася Голуб, прыняла эстафету ад **Вензаўца**, дзе прайшоў свята казю. З работамі наваельнянскіх майстрых-вы-

шывальшчыц можна было пазнаёміцца ў мясцовым ДК. У мерапрыемстве браў удзел народны тэатр гульні "Прымакі" з Дзятлава.

Не спялі ў шапку і ў аграгарадку **Елка**. Тут, як стала вядома, арганізавалі конкурс "Аўтагэды". У спарбоніцце па кіраванні аўто і па веданні правілаў дарожнага руху ўдзельнічалі шэсць прыгажунь. Арганізавалі конкурс мясцовай работнікі культуры.

У **Слоніме** праходзіў фестываль сямейнай творчасці "Жывіце ў радасці". Вядучы метадыст **Лідскага** раённага цэнтру культуры і народнай творчасці **Ганна Некраш** паведаміла, што лаўрэатам першай ступені стаў народны сямейны ансамбль **Парфенчыкаў** з аграгарадка **Бердаўка (Лідчына)**.

Культарганізатар **Чэрвеньскага** псіханеўралогічнага дома-інтэрната **Марына Сіняўская** цэльным словам згадае спевачку **Яўгена Долича**, які выступіў з дабрачынным канцэртам у згаданым аграгарадку.

З 28 чэрвеня ў **Рэспубліканскай** мастацкай галерэі Беларускага саюза мастакоў працуе выстава "Паралелі". Гэта праект майстроў мастацкага тэатры Ларысы Густавай, Людмілы Пуцейка, Людмілы Пятруль, Іліны Крываплойкай і Вольгі Раднікінай.

Якіх толькі святаў цяпер няма! Вось яшчэ адно — малака, у аграгарадку **Луцкаўляны**, што ў **Гродзенскім** раёне. Тут дзейнічала выстава "33 каровы".

Старшы навуковы супрацоўнік **Дзяржаўнага** літаратурна-мемарыяльнага музея **Якуба Коласа** **Аляксандр Крыжэвіч** піша пра выставу ў музейных сутарэннях. Тут размешчаны конкурсныя работы школьнікаў "І складаюцца самыя дзівосныя казкі...", выкананыя яшчэ летася.

З 21 чэрвеня ў **Віцебскім** абласным метадычным цэнтры народнай творчасці дзейнічае абласная выстава-конкурс майстроў саломкаплячэння "Золата роднай зямлі".

У Музей-сядзібе "**Пружанскі** палацык" прайшла сустрэча з іканапісцам **Віктарам Доўнарам** і яго жонкай, мастачкай **Наталіяй Лось**, прымеркаваная да выставы "Цудоўныя абразы Беларусі". У музейнай экспазіцыі, як паведамляе навуковы супрацоўнік установы **Валянціна Нідзелька**, — 18 абразоў розных аўтараў.

Пра наваполацкага скульптара **Льва Аганава**, які цяпер жыве і працуе ў **Астрашчыцкім** гарадку, распавядае навуковы супрацоўнік **Музея гісторыі і культуры Наваполацка** **Вера Шушко**. Творца ўпрыгожвае скульптурнымі і мемарыяльнымі знакамі вуліцы горада.

Інфармацыю пра **Мастоўскую** раённую бібліятэку напісала яе супрацоўніца **Тэрэза Чарніцкая**. Справа ў тым, што работнікі установы ініцыявалі флэшмоб "Чытаць заўсёды! Чытаць усюды!" У цэнтры **Мастоў** сабралася каля сямідзесяці чалавек (у асноўным — дзеці), каб нагадаць навакольным пра важнасць чытання.

"К" паведамляла ўжо, што ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі падведзены вынікі юбілейнага XXV Рэспубліканскага конкурсу "Бібліятэка — асяродак нацыянальнай культуры". У склад журы ўвайшлі прадстаўнікі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, абласных выканаўчых камітэтаў, Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі, абласных бібліятэк, цэнтралізаваных сістэм публічных і дзіцячых устаноў Мінска, Беларускага фонду культуры.

Зэльвенская бібліятэка атрымала за пераможца пераможцаў у намінацыі "Пішчыкі".

Сёлета спаборнічалі 36 публічных бібліятэк з усіх абласцей: 12 цэнтральных, 24 філіялы, у тым ліку — 15 гарпасялковых і сельскіх. Пераможцамі сталі 24 бібліятэкі, 4 бібліятэкі атрымалі заахвочвальныя прэміі. А цяпер — больш падрабязна пра тое, за што канкрэтна ўганараваны ўстановы.

Намінацыя "За пошукавую і даследчую працу". Зэльвенская бібліятэка Гродзенскай вобласці (першая прэмія сярод гарадскіх і раённых бібліятэк) адрэдзіла традыцыйны святкаванне Іваненскага кірмашу. Высветлены яго гістарычныя вытокі, праведзена работа па зборы, выяўленні і сістэматызацыі матэрыялаў аб гэтай гістарычнай падзеі. Створана хроніка правядзення свята, сабраны і сістэматызаваны дакументальныя звесткі аб яго арганізатарам і фундатарам. Плёнам гэтай працы стаў цэлы шэраг самавузнаўчых выданняў — ад бібліяграфічнага даведніка да пазычнага зборніка.

Казловіцкая сельская бібліятэка Калінкавіцкага раёна (лепшая сярод гарпасялковых і сельскіх устаноў) сабрала матэрыялы, што адлюстроўваюць усё гістарычныя этапы развіцця сваёй вёскі Казловічы. Летас ва ўстанове створана "Этнахатка сялянскага побыту", якая мае больш за 300 экспанатаў.

Гарадская бібліятэка № 4 імя Барыса Мікуліча горада Бабруйска (дыплом другой ступені) згодна з праграмай "Край: мінулае і сучаснасць" збірае матэрыялы пра жыццё і творчасць беларускага прысьменніка Барыса Мікуліча. Пры бібліятэцы працуюць гісторыка-генеалагічнае таварыства "Вытокі", гісторыка-краязнаўчы клуб для моладзі "Шукальнік", аматарскае аб'яднанне творчай інтэлігенцыі "Таварыства сяброў кнігі", клуб "Сустрэчы для душы".

Супрацоўнік Сасноўскай сельскай бібліятэкі Віцебскага раёна (лепшая сярод сельскіх) у рамках праекта "Гісторыя сяла — гісторыя народа" (2015 — 2016 гады) з членамі клуба "Пошук" збірае этнаграфічныя, тапанімічныя матэрыялы, вывучала традыцыі свайго рэгіёна. Вынік — краязнаўчы даведнік "Любы сэрцу сасновы край. Летпіс родных вёсак". Яго працягам стаў "Даведнік па родным краі". На кожны населены пункт аформлены карты-схемы, зроблены фотаздымкі вуліц, сядзіб, дамоў. Прыкладзецкая падрабязная ілюстраваная карта краю.

Жабінкаўская цэнтральная раённая бібліятэка (трэцяе месца) збірае і даследуе матэрыялы пра ўдзел ваеннаслужачых Жабінкаўскага раёна ў баявых дзеяннях у Афганістане. Вынік — электронная база даных "Афганістан: наша памяць і боль". Пры падрыхтоўцы выкарыстаны паўнацэнствыя матэрыялы, фотадакументы, а таксама лісты воінаў-інтэрнацыяналістаў. Праца працягваецца.

Махроўская сельская бібліятэка Іванаўскага раёна (трэцяе месца сярод гарпасялковых і сельскіх устаноў) вядзе летпіс вёскі Махро, займаецца адрэдакцыяй самабытнай беларускай культуры, захаваннем

За пошук, выхаванне і навацці

У Нацыянальнай бібліятэцы падрыхтоўлены вынікі конкурсу.

Клуб літаратуры "Пішчыкі".

"Этнахатка сялянскага побыту" Казловіцкай сельскай бібліятэкі.

фальклорнай спадчыны, папулярызаванай матэрыялаў пра жыццё знакамітай земляк, вывучэннем гісторыі.

Намінацыя "За значны ўклад у выхаваўчую работу з падрастаным пакаленнем". Цэнтральная гарадская дзіцячая бібліятэка горада Баранавічы (дыплом першай ступені сярод гарадскіх і раённых устаноў) рэалізавала краўты-праект "Вясёлка юбілейных падзей", асноўная мэта якога — святкаванне юбілеяў пісьменнікаў ці кнігі з дапамогай нестандартных мерапрыемстваў.

Чэрнечыцкая сельская бібліятэка Дрыбінскага раёна (лепшая сярод гарпасялковых і сельскіх устаноў) з 2014 года рэалізуе мэтавы праект "Беларускія каникулы ў сельскай бібліятэцы" па арганізацыі занятасці ды адпачынку дзяцей і падлеткаў з выкарыстаннем мясцовых народных традыцый. Больш за 100 арыгінальных экспанатаў вясковага побыту сабраны ў этнаграфічным пакоі "Ад родных вытокаў". Распрацаваны і ўкараняецца ў жыццё краязнаўчы маршрут "Сцяжынкамі роднага краю".

Горацкая раённая дзіцячая бібліятэка (другая прэмія сярод гарадскіх

і раённых) стварае ўмовы для захавання і адрэдакцыі нацыянальных культурных здабыткаў, гістарычнай спадчыны, для прасоўвання кнігі і чытання, павышэння прававой культуры чытачоў, якасці здаровага ладу жыцця.

Камянюцкая сельская бібліятэка філіял № 20 Камянецкага раёна (другое месца сярод гарпасялковых і сельскіх бібліятэк) рэалізуе мэтавую праграму "Жыві, Зямля" (2016 — 2020 гады), якая стала працягам праграмы "Стань для прыроды сябрам" (2013 — 2015 гады).

Бібліятэка-філіял № 2 горада Гомеля (дыплом трэцяй ступені) збірае музейную калекцыю з 90-х гадоў мінулага стагоддзя. Рэалізуе праекты "Часоў злучальнага нітка" і "У родным слове — шчылы свет". Выкарыстоўваючы экспазіцыю музея, супрацоўнікі праводзяць тэматычныя экскурсіі з элементамі тэатрыфікацыі і майстар-класамі, прысвечанымі беларускім традыцыйнаму побыту, ежы, вопратцы, рукладзелью, а таксама ўрокі, фальклорныя вечары і свята, гадзіны краязнаўства.

Дварышчанская сельская бібліятэка Лідскага раёна (трэцяе месца

збірае краязнаўчы матэрыялы пра гісторыю вёскі Дворышча, пра яе знакамітых земляк. Пры бібліятэцы створаны этнаграфічны пакой "Спадчына", дзе сабраны калекцыя, якая налічвае больш за 100 экспанатаў беларускага побыту: макет печы, прылады селяніна, рэчы хатняга побыту, адзенне селяніна сярэдзіны XIX — пачатку XX стагоддзяў, рэчы-сведкі Вялікай Айчыннай вайны, вырабы народнага тэкстылю (абрус, поцілкі, ручнікі самаробнага палатна), рэчы з лазы, саломкі, дрэва. Усё гэта выкарыстоўваецца пры правядзенні мерапрыемстваў, у афармленні выстаў.

Намінацыя "За падтрымку і развіццё чытання". Вілейская раённая цэнтральная бібліятэка імя Ганны Новік (дыплом першай ступені сярод гарадскіх і раённых устаноў) рэалізуе праект "Чытаем кнігі мясцовых аўтараў" (2014 — 2017 гады): вершы размяшчаюцца на сайце бібліятэкі, ствараюцца электронныя прэзентацыі, буктэрыеры; выдаюцца і прэзентуюцца зборнікі пазтаў. Летас выйшла пяць такіх зборнікаў.

Салтаноўская сельская бібліятэка Рэчыцкага раёна (першая прэмія сярод гарпасялковых і сельскіх) выкарыстоўвае інтэрактыўныя формы правядзення масавых мерапры-

краю. Рэгулярна праводзіць сустрэчы, вечары-партрэты, творчыя выступы, бенефісы, прэм'еры і прэзентацыйныя кнігі. Гонар бібліятэкі — клуб літаратуры "Пішчыкі".

Махаўская сельская бібліятэка Магілёўскага раёна (трэцяе месца сярод гарпасялковых і сельскіх) рэалізуе доўгатэрміновы праект "Малодое пакаленне выбірае чытанне". На пасяджэннях аматарскага аб'яднання дзеці далучаюцца праз кнігу да творчасці.

Намінацыя "За навацці ў галіне бібліятэчнай справы". Цэнтральная гарадская бібліятэка імя Карла Маркса горада Магілёва (лепшая сярод гарадскіх і раённых) арганізавала каворкінг-цэнтр, пры якім вядзецца шырокая праграма-праектная дзейнасць: міжнародны інтэрэт-праект "Мая любімая кніга", сацыяльна-інавацыйны праект "Мабільная бібліятэка", пілотны віртуальны праект "Беларусы гасцінныя", сумесны творчы праект з Магілёўскім абласным музеем Масленікава "Музей і бібліятэка — захавальнікі духоўнай спадчыны" і многія іншыя. Летас упершыню ў практыцы работы выкарыстана тэхналогія падзейнага маркетынгу, што стала эфектыўным інструментам прасоўвання бібліятэкі і яе рэсурсаў, стварэння пазітыўнага іміджу.

Агарэвіцкая сельская бібліятэка Ганцавіцкага раёна (першая прэмія сярод гарпасялковых і сельскіх) выкарыстоўвае мультымедыяныя рэсурсы. Праект "Гісторыя вёскі Агарэвічы — з бібліятэчнай папцы ў сучасны фармат" раскрывае старонкі гістарычнага мінулага і сучаснасці. Мультымедыяныя энцыклапедыя — вынік краязнаўчага пошуку, знаходак, сустрэч.

Цэнтральная раённая бібліятэка горада Кобрына (дыплом другой ступені) для рэкламна-інфармацыйнага забеспячэння турыстычнага патэнцыялу горада і раёна рэалізуе краязнаўчы турыстычна-бібліяграфічны праект "Помнікі, памяты мясціны Кобрынскага раёна". Вынік — інфармацыйна-турыстычны банк. Электронны рэсурс дае магчымасць аператыўнага доступу да тэкставых, фактаграфічных, бібліяграфічных, ілюстрацыйных матэрыялаў. Выдадзены турыстычна-бібліяграфічны даведнік "Захавальнікі гісторыі роднага краю: помнікі археалогіі, гісторыі, архітэктуры, прыроды Кобрынскага раёна", створаны пяць уласных электронных паўнацэнствых баз даных краязнаўчага характару.

Ржаўская сельская бібліятэка Стаўгарадскага раёна (другая прэмія сярод гарпасялковых і сельскіх) стварыла базу даных, мэту якой — захаванне памяці аб людзях, якія пакінулі добры след у гісторыі ўстановы, знаёмства маладога пакалення з жыццём і дзейнасцю вядомых людзей.

Барысаўская цэнтральная раённая бібліятэка імя Івана Каландзева (трэцяе месца) мае аддзел галерэйна-выставачнай дзейнасці — цэнтр эстэтычнай асветы і выхавання. За 2015 — 2016 гады ім было арганізавана каля 60-ці мас-тачкіх мерапрыемстваў, якія наведлі звыш 18,5 тыс. чалавек.

Сапоцкінская гарпасялковая бібліятэка — цэнтр турызму і краязнаўства Гродзенскага раёна (трэцяе месца) папулярна рэалізуе вяды па Аўгустоўскі канал праз гісторыка-культурныя турыстычныя маршруты, якія ўключаюць і наведванне бібліятэкі. Паглядзець фільм "Аўгустоўскі канал", пазнаёміцца з інфармацыяй аб ім на электронных носьбітах юныя чытачы могуць у мультымедычным цэнтры.

Вольга КАКШЫНСКАЯ, галоўны бібліятэкар Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі

Уявіце сабе паэта!

Напярэдадні 135-годдзя з дня нараджэння Янкі Купалы спецыяльна для "К" Беларускай дзяржаўна-архіўна-навукова-дакументаўнага расправы пра матэрыялы ў сваіх фондах, дзякуючы якім сёння можна ўявіць, што за асобай быў паэт.

Пачуць голас

Захаваліся аўдыязапісы вершаў і паэм Янкі Купалы ў выкананні беларускіх артыстаў, радыёпастановак "Раскіданае гняздо" і "Паўлінка", араторыі Дзмітрыя Смольскага да 100-годдзя народнага паэта, песень на вершы Купалы. Ёсць у фанатэцы нашага архіва і ўстаіныя жонкі песняра, а таксама Пятра Глебкі, Янкі Брыля, Сяргея Грахоўскага, Алеся Звонака, Максіма Лужаніна і Ларысы Александройскай, шматлікія радыёперадачы да юбілеяў паэта, запісы аповядаў "Соцкі падвёў".

Голас самога Купалы можна паслухаць на розных запісах: напрыклад, 1934 года, дзе паэт чытае свае вершы "Трэба нам песень" і "Песня будаўніцтва" на I з'ездзе савецкіх пісьменнікаў у Маскве; наступныя вершы Янкі Купалы і Янісам Ньедра, з вядомым беларускім артыстам Паўлам Малчанавым. Ёсць партрэтныя жонкі Купалы — Уладзіслава Францаўны, настаўніцы Паўліны Мядзёлка — адной з першых выканаўцаў ролі Паўлінкі ў аднайменнай п'есе. Шмат у нас фотакопій вокладак многіх кніг Купалы (напрыклад, "Жалейкі" і "А хто там ідзе?"), а таксама розных указаў і

Убачыць аблічча

У фотатэцы архіва шмат партрэтных здымкаў Янкі Купалы, зробленых у розныя га-

Янка Купала і Якуб Колас на борце парахода. 1940 год.

ды яго жыцця. Напрыклад, у шасцігадовым узросце. Можна убачыць хату ў Вязынцы, дзе нарадзіўся паэт, яго фоты з сябрамі-пісьменнікамі Якубам Коласам, Змітраком Бядулем, Пятром Глебкам, Петрусём Броўкам, рускімі пісьменнікамі Алексеем Новіковым-Прыбоем, Аляксандрам Фадзеевым, Аляксеем Талстым, латышскімі — Янам Райнісам і Янісам Ньедра, з вядомым беларускім артыстам Паўлам Малчанавым. Ёсць партрэтныя жонкі Купалы — Уладзіслава Францаўны, настаўніцы Паўліны Мядзёлка — адной з першых выканаўцаў ролі Паўлінкі ў аднайменнай п'есе. Шмат у нас фотакопій вокладак многіх кніг Купалы (напрыклад, "Жалейкі" і "А хто там ідзе?"), а таксама розных указаў і

пастановаў беларускага ўрада, звязаных з імем Янкі Купалы. На здымку 1910 года ён сфатаграфаваны са студэнтамі-беларусамі ў Пецярбургу, а на фота 1913 года — сярод студэнтаў беларускага навукова-літаратурнага гуртка пры Пецярбургскім універсітэце пасля пастановаў камедыі "Паўлінка". Зафіксаваны момант выступлення паэта на перадыварыі сходае настаўніцкага Беларускага ў 1939 годзе, уручэння яму ў Маскве Мікалаем Калініным ордэна Леніна. На фота 1934 года Купала зняты з Максімам Горькім у прэзідыуме Усесяюзнага з'езда пісьменнікаў у Маскве, а на здымку 1940 года — з Якубам Коласам на борце парахода.

Цэлая серыя здымкаў прысвечана святкаванню ўгодкаў з дня нараджэння Купалы, а таксама адкрыццю помнікаў яму як у Беларусі, так і за яе межамі.

Уявіць пры жыцці

Цікаваць выклікае кінасцюжэт 1939 года "Уручэнне ордэнаў пісьменнікам Міхаілам Калініным". Сярод ардэнаўцаў, акрамя Янкі Купалы, на цырымоніі былі Валянцін Катаеў, Аляксей Талстой, Сяргей Міхайлаў. Захоўваецца ў нашым архіве і асобны кінасцюжэт 1942 года "Пахаванне Янкі Купалы ў Маскве". Некалыкі запісы прысвечаны музею ў Вязынцы і ў Мінску.

Жыццё ці творчасці паэта прысвечаны шматлікія сюжэты кіначасопісаў. Так, напрыклад, адзін з іх у "Савецкай Беларусі" № 15 — 16 за 1946 год расказвае аб мітынгу ў Вязынцы, прысвечаным чацвёртай гадавіне з дня смерці паэта, з удзелам

Міхасы Лынькова і Кандрата Крапівы. Сюжэт кіначасопіса "Навіны дня" № 20 1952 года расказвае аб урачыстым пясяджэнні 7 ліпеня ў Купалаўскім тэатры, прымеркаваным да 70-годдзя з дня нараджэння паэта. На мерапрыемстве выступалі Якуб Колас, Пятрусёў Броўка, Аляксандр Твардоўскі, Мікола Аўрамчык, Канстанцыя Буילו і іншыя пісьменнікі.

Пра адкрыццё літаратурнага музея Янкі Купалы ў Мінску ідзе гаворка ў сюжэце "Новы музей" з кіначасопіса "Савецкая Беларусь" № 16 за 1960 год, а адкрыццё помніка і святкаванне 90-годдзя з дня нараджэння паэта — у № 8 за 1972 год. Спецвыпуск № 7 кіначасопіса "Савецкая Беларусь" 1982 года быў падрыхтаваны да стагадовага юбілея з дня нараджэння Янкі Купалы. У ім адлюстраваны асноўныя

святковыя мерапрыемствы: і ўрачыстае пясяджэнне, і адкрыццё выставы "Песняры зямлі беларускай", і адкрыццё помніка ў Ляўкаў, і святая паззі ў Вязынцы, і ўрачысты вечар памяці паэта ў Вялікім тэатры ў Маскве.

Асоба паэта прысвечаны і шэраг фільмаў розных гадоў. "Па шчасце, па сонца" 1970-га — інсценіроўка твораў песняра ў тэатры выкананні артыстаў Купалаўскага тэатра. Успамінамі пра першыя сустрэчы з сябрам, яго чалавечыя якасці і апошнія дні ў фільме 1971 года "Міхась Лынькоў аб Янку Купалу" дзеліцца Міхась Лынькоў. У 1972-м Віктар Дашук зняў кіно "А зяюла кукавала". У тэлефільме 1981 года "Янка Купала: паклон мой народу за песні" аб значэнні паззі беларускага песняра разважаюць Максім Танк, Янка Брыль і іншыя. "Шлях паэта" 1988 года знаёміць гледача з асноўнымі вехамі біяграфіі Янкі Купалы і яго літаратурнай творчасці. Тэлефільм Уладзіміра Бокуна 1993 года "Імя па Купалу" быў зняты да 50-годдзя з дня смерці паэта. Яшчэ адна стужка рэжысёра пра Купалу — "Ніколі я не паміраў" — прысвечана магчымым версіям прычыны гібель паэта.

Вялікая колькасць людзей па ўсім свеце ведае Янку Купалу як геніяльнага творца, мастака слова, драматурга, палымянага публіцыста. Матэрыялы, што захоўваюцца ў нашых фондах, дапамагаюць лепш зразумець яшчэ і тое, якім ён быў чалавекам.

Алена ПАЛЯШЧУК,
вядучы архівіст аддзела выкарыстання дакументаў і інфармацыі БДАКФФД
Фота з фонду архіва

Што б мастак ні малываў — краявід, нацюр-морт, сюжэтную кампазіцыю, ён заўжды робіць аўтапартрэт, бо дэманструе свой унутраны свет, сваю шкалу каштоўнасцей, сваё "люблю" і "ненавіджу". Гэта відавочна, калі мастак звяртаецца непасрэдна да жанру партрэта. У гэтым можна было пераканацца на рэспубліканскай выставе партрэтаў "Псіхалогія вобраза" ў Палацы мастацтва.

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ

Аўтару гэтых радкоў давялося прысутнічаць на адборы твораў у экспазіцыю. Магу засведчыць, што адзіным крытэрыем, паводле якога карціны, скульптуры, графічныя аркушы маглі трапіць на выставу, быў прафесіяналізм аўтара. Ніякіх абмежаванняў у стылістыцы ці тэматыцы.

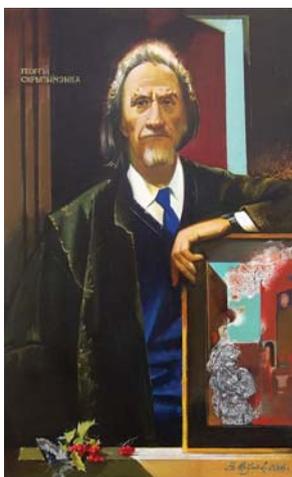
У асноўным экспазіцыя складаецца з работ апошніх гадоў, але ёсць і тыя, што не толькі добра вядомыя гледачам, але ўжо трапілі ў афіцыйную анталогію беларускага выяўленчага мастацтва. Напрыклад, прадстаўлены на выставе жывапіс Міхасы Рагалевіча і Аляксандра Кішчанкі. Названыя творцы пабудавалі ўласныя сістэмы выяўленчых кодаў і форм, пакінулі багату творчую спадчыну і паспяхоўна доўжылі. Да ліку дзеючых

Міхась Рагалевіч. "Фізік-тэарэтык".

Надзея Лівенцава. "Мастак Тоня Слабодчыкава".

Уладзімір Тоўсцік. "Георгій Скрыпнічэнка".

Вонкавыя праявы ўнутранага стану

мастакоў, чья творчасць у беларускім мастацтве знавакая, я дадаў бы Уладзіміра Тоўсціка і Алеся Ксяндзова. Іх почырк таксама ні з чым не зблытаеш. Тоўсцік прадставіў партрэтныя сваіх калег па творчым цэху — слыных твораў, духоўна блізкіх аўтару і блізка яму знаёмых. Фактычна гэта прэзентацыя новага жывапіснага цыкла. Ксяндзоў жа даў на выставу работы вядомыя, але рэдка экспануемыя.

Калі лічыць, што экспазіцыя рэспубліканскай выставы насаміром адлюстроўвае ўвесь спектр стылю і канцэпцыі беларускага выяўленчага мастацтва, дык атрым-

ліваецца, што дамінаванню звыкліх форм рэалізму ў нас нічога не пагражае. І наўрад ці ў бліжэйшай перспектыве ў стыльвым раскладзе беларускай палітры варта чакаць радыкальных змен. Зрэшты, ці патрэбныя яны? Мастацтва адлюстроўвае рэальны псіхалагічны стан грамады, а яе духоўныя патрэбы цалкам пасуе тое, што ёсць. Дамінуючы напрамак у экспазіцыі прадстаўлены ў інастацыях — стылістыкай, блізкай да гіперрэалізму ("Партрэт Аляксандра" Дзясніа Міхайлава), манументальнасцю ("Партрэт Арлена Кашчурвіча" Юрыя Крулянкова),

філасафічнасцю (партрэт з цыкла "Царствы" Уладзіміра Ганчарука), дэкаратывізмам ("Вялікі Казімір" Эвеліны Крыштаповіч), рамантызмам ("Мастак Тоня Слабодчыкава" Надзеі Лівенцавай), іншымі праявамі. Спробы ж выйсці за межы рэалістычных форм — эпізодычныя і маюць эксперыментальны характар. Ды і працуюць іх аўтары, увесь час азіраючыся на вялікі абшар традыцыі.

Даволі сціпла прадстаўлены на выставе гістарычны партрэт. Запомніліся хіба скульптуры Аляксандра Батвінкіна "Фёдар Дастаеўскі" і Сяргея Ігумілеўскага "Дойлід Іаан". Разам з тым відаць, што беларускія мастакі не замыкаюцца ў коле вобразаў, народжаных нашай зямлёю. Іх хваляюць драмы, што адбываюцца сёння за тысячы кіламетраў ад Беларусі. Мянне ўразіў сваёй трагічнасцю партрэт Садама Хусейна работы Юрыя Несцярчука.

Нагадаю, што выстава называецца "Псіхалогія вобраза", што паводле вызначэння адкрывала перад узровень шырокаму прастору для розуму, эксперыменту, сумоўя з гледачом. Бо абшар чалавечай душы ("псіхалогія" з грэчаскай перакладаецца як "душазнаўства") неабсяжны. Але сягаш у нетры душы мастака ці не здолелі, ці абачліва

Вясною гэтага года ў СМІ з'явілася інфармацыя аб тым, што Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Беларусі ў Французскай Рэспубліцы Павел Латушка стаў па сумяшчальніцтве і першым Паслом Беларусі ў Княстве Манака. Падчас афіцыйнай цырымоніі ўручэння даверчых лістоў айчыныны дыпламат перадаў князю Манака Альберу II фотаздымак яго папярэдніка Луі II, зроблены больш за 80 гадоў таму. Фон для нас добра знаёмы — гэта ўваход у Нясвіжскі палац! Адпаведна, шчыльныя павязі паміж нашымі дзяржавамі ўсталяваліся далёка не ўчора.

Князь Манака Луі II.

Луі II у Нясвіжы. Князь (у агульнай стайцы) у цэнтры, у брычцы сядзіць Альбрэхт Радавіч. Копія гэтага здымка Павел Латушка папярэдні Альберу II.

У Нясвіж дзеля ваўкоў...

Вiленская газета Slowo ў адным з лютаўскіх нумароў 1935 года паведаміла пра кур'ёзны выпадак, які адбыўся на чыгуначным вакзале Варшавы. Навуковая грамадскасць польскай сталіцы чакала прыезду французскага фізіка, нобелеўскага лаўрэата Луі дэ Бройля, які павінен быў выступіць з лекцыяй ва ўніверсітэце. У французскім пасольстве даручылі састраць гасця дарадчу дэ Брэсі.

Ён прыехаў на вакзал акурат да прыбыцця парыжскага цягніка. Дыпламата трохі збянтэжыла, што на пероне, акрамя яго, не было нікога з прадстаўнікоў грамадскасці і навуковых колаў, хаця візіт гасця такога рангу, якім быў дэ Бройль, выклікаў вялікі рэзананс. Але сумненні развеяліся, калі з вагона першага класа выйшаў прадстаўнічы мужчына, за якім камердынер неўсваіваў багаж. Сваёй паставай і знешнім выглядам незна-

мец нагадваў французскага вышакороннага паходжання. Ніколі не вагаючыся, што перад ім славы фізік, дэ Брэсі паспяшаўся да гасця і прывітаў яго ад імя пасольства.

— Гэта вельмі прыемна, што пасольства накіравала вас, каб мяне сустрэць, але я прыехаў інкогніта і хацеў бы захаваць гэты статус, — адказаў той.

— Як інкогніта? Уся польская прэса паведаміла пра Ваш прыезд, мы ўжо замовілі нумар у гатэлі, — абурыўся дэ Брэсі.

— Навошта мне нумар, калі я не затрымаюся ў Варшаве і на пару гадзін!

— Але ж заўтра ў Вас лекцыя ва ўніверсітэце!

— Ніякай лекцыі! Я павінен неадкладна ехаць далей!

— Тады дзеля чаго вы прыехалі?

— Дзеля ваўкоў!

Урэшце высветлілася, што дарадца пасольства размаўляў не з вучоным, а з князем Манака Луі II,

які прыехаў на паляванне па асабістым запрашэнні іншага князя — Альбрэхта Антонія Радзівіла. А фізік Луі дэ Бройль прыбыў у Варшаву наступным цягніком, праз пару гадзін.

Абставіны і месца знаёмства князёў пакуль застаюцца для нас таямніцай. Але вядома, што прадстаўнікі роду Радзівілаў былі звязаны з Княствам Манака, прынамсі з другой паловы XIX стагоддзя. Канстанцін Радзівіл (1850 — 1920) яшчэ ў маладосці з'ехаў са свайго маёнтка Паланчэнка (сёння — Баранавіцкі раён Брэскай вобласці) у Францыю, дзе ажаніўся з Луізаў Антуанэтай Бланк (1854 — 1911), бацька якой заснаваў казіно ў Монтэ-Карла. Іх сын Леан Радзівіл (1880 — 1927) удзельнічаў у Першай сусветнай вайне як афіцэр французскай арміі, быў адначасна многімі ўзнагароджаны, а пасля стаў прэзідэнтам кампаніі La Societe des bains de mer у Монтэ-

Карла, якая займалася гатэльным, рэстаранным, забаўляльным і гульнёвым бізнесам. Акрамя таго, Радзівілы, як і многія іншыя прадстаўнікі еўрапейскай арыстакратыі, неаднаразова бывалі ў Манака на адпачынку.

На момант візіту ў Нясвіж Луі II ішоў 65-ты год. За плячыма была вучоба ў ваеннай акадэміі Сан-Сусі, служба ў Замежным легіёне ў Алжыры, удзел у Першай сусветнай вайне. З 1922 года Луі займаў трон Княства Манака. Па яго ініцыятыве ў краіне, плошча якой складае трохі больш за два квадратныя кіламетры, быў створаны футбольны клуб і праведзены першыя аўтагонкі, а таксама — заснавана балетная трупка ў оперы Монтэ-Карла.

У Нясвіж князь Манака прыбыў 23 лютага. На наступны дзень у супраджэнні Альбрэхта і Леана Радзівілаў ён накіраваўся на паляванне ў Акінчыц-

кае лясніцтва Стаўпецкага павета. Разам з князямі палявалі намеснік нямецкага паша ў Польшчы Шэліг, генерал Ёжмот-Скатніцкі, князь Святаполк-Мірскі, граф Арлоўскі і граф Патоцкі, а таксама некаторыя службоўцы адміністрацыі Нясвіжскага павета. Здабычай таго дня сталі воук, ліса і два дзікі.

Павячраўшы ў рэстаране Стаўпцоўскага вакзала, уся кампанія ў спецыяльным вагоне, прычэпленым да пасажырскага цягніка, накіравалася ў Лунінецкі павет. Там, у Дзяніскавіцкім надлясціцтве, якое таксама належала Радзівілам, да паляўнічых далучыўся Караль Радзівіл, князь Чацвярцінскі з сынам, некаторыя мясцовыя памешчыкі і асаднікі. 25 лютага было наладжана паляванне на дзікоў, на якім Луі ўпаляваў кабана. А вось ці пашанцавала яму падстрэліць хоць аднаго ваўка, невядома.

Хутчэй за ўсё, наступны дзень кіраўнік Манака правёў у Нясвіжы, а 28 лютага ўжо выехаў з Варшавы. Газеты пісалі, што на пероне чыгуначнага вакзала ён з'явіўся ў влізнім кашуху, футраной паляўнічай шапцы і рукавіцах. У якасці сувеніраў князь вёз гарэлку і кракаўскую каўбасу.

Падчас перабывання караваннай асобы ў Нясвіжы і быў зроблены той гістарычны здымак, які сённяшні пасол Рэспублікі Беларусь уручыў князю Манака. Здаецца, Луі II быў апошняй караваннай асобай, якая наведвала радзівілаўскі Нясвіж. Ён пражыў доўгае жыццё (памёр у 1949 годзе) і, напэўна, не раз у сяброўскай кампаніі распавядаў пра заснежаныя беларускія лясы ды свае паляўнічыя поспехі.

Андрэй БЛІНЕЦ,
старшы навуковы супрацоўнік ДУ "Нацыянальны гісторыка-культурны музей-запаведнік "Нясвіж".

Як да сябе дадому

Дзіяна Марыя Роза Караба-Тэтаманці каля партрэта бацькі Ежа Радзівіла.

У чэрвені Нясвіжскі палац наведвала ўнучка апошняга ўладальніка замка Леана Уладзіслава Радзівіла — Дзіяна Марыя Роза Караба-Тэтаманці з сям'ёй.

Вераніка МОЛАКАВА

Нашчадкі Радзівілаў жыўць у Рыме з восені 1939 года, калі сям'ю нясвіжска-

двое сыноў, нявесткі і шасцера ўнучкаў. Затым італьянская дэлегацыя накіравалася ў Мір і Мінск.

— Гэта ўжо не першая і, спадзяюся, не апошняя наша паездка на радзіму продкаў, — адзначыла спадарыня Дзіяна падчас візіту ў Нясвіж. — Бог дазволіць, яшчэ вернемся ў гэтыя мясціны. Яны вельмі шмат значаць для мяне, ведаю іх па расповедах бацькі і дзеда, якія часта ўзгадвалі пра жыццё тут, прыём гасцей, паляванне. Таму тут я быццам вяртаюся дадому. Вельмі цяжка перыць, які тут аказваюць нашай сям'і.

Магіла Леана Уладзіслава Радзівіла знаходзіцца ў Парыжы, але ён хацеў быць пахаваным на радзіме. Таму, па словах яго ўнучкі, зараз нашчадкі абмяркоўваюць магчымасць перазахаваць прах апошняга гаспадара замка ў фамільнай крыпце касцёла Божага Цела ў Нясвіжы.

Разам з Дзіянай Марыяй Розай Караба-Тэтаманці знакаміты замак і гарадскую ратушу непадалёк ад яго наведалі таксама муж,

Госці з Італіі наведваюць Нясвіжскі замак.

Крыж Ефрасінні на працягу сваёй гісторыі найпрост ці ўскосна адбыўся на лёсе мноства людзей. Сярод іх вернікі і атэісты, святары і дзяржаўныя дзеячы, адмыслоўцы розных сфер культуры і мастацтва, літаратары, навукоўцы, музейшчыкі. Іх зацягнула ў сваё поле Гісторыя — як магніт прыцягвае метал. Адзін з такіх людзей — Уладзімір Венюкоў.

лёўскага музея рахунак чамусьці не выставілі...

Гісторыя, зачыненая ў сейфе

У сваім тлумачэнні Іван Мігулін пазначае, што “вопіс можа дапоўніць або ўдакладніць былы дырэктар Магілёўскага музея тав. Венюкоў”. Мабыць, паспалаеца не выпадкова: невядома ці мелі пасля 1932 года музейшчыкі доступ у пакой-сейф. Такім чынам, у аповедзе пра Крыж узнікае новая асоба — Уладзімір Леанідавіч Венюкоў, дырэктар Магі-

згаданае сховішча, каштоўнасці былі пахаваныя і для навукі, і для гісторыі. Цалкам верагодна, што Уладзімір Венюкоў быў апошнім музейшчыкам, які трымаў у руках Крыж Ефрасінні і Слуцкае Евангелле.

Камуніст з дваран

Уладзімір Леанідавіч Венюкоў нарадзіўся ў 1903 годзе. Звестак па сабе пакінуў няшмат. Ён родам з Расіі, са шматдзетнай дваранскай сям’і. Пасля Кастрычніка ягоны бацька па лёдзе Фінскай затокі сышоў за мяжу, каб не мець з-

рэнкам. Пад ягоным кіраўніцтвам працаваў у гэтым штабе. Потым менавіта Панамарэнка паклікаў яго ў Мінск “падымаць Беларусь”. З 1948 па 1953 год кіраваў аддзелам музеяў Камітэта па справах культуры-асветніцкіх устаноў пры Савецкім Міністрам БССР, а з 1954 года і да сыходу на пенсію працаваў у Музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны.

Аўтару гэтых радкоў давялося пагартаць некаторыя дакументы, датычныя працы Уладзіміра Венюкова ў музейнай сферы. Гэта

гэта недастатковае для рэалізацыі буйнамаштабных праектаў фінансаванне, праблема папаўнення фондаў, праблема кадраў, праблема прыцягнення ў музей гледача.

Прычым, тагачасныя ідэалагічныя каноны былі цяжка сумясіць з навуковай працай гісторыкаў і музейшчыкаў, якая для эфектыўнасці па вызначэнні мусіць быць дэпалітызаванай. Стыль дырэктывы рэжа слых і муліць вока жорсткасцю фармулёвак. Ацэньваецца, што людзі прыйшлі з фронту,

дзе навучыліся не шкадаваць ні сябе, ні падначаленых, дзе нават самыя абсурдныя загады не падлягаюць абмеркаванню, а толькі абавязковаму выкананню.

Мог трапіць у ГУЛАГ...

Да гонару Уладзіміра Венюкова трэба адзначыць, што і ў гэтых не надта спрыяльных умовах ён імкнуўся рабіць сваю справу максімальна якасна. Больш за тое, ён глядзеў у будучыню. І ў той час, калі музейная праца зводзілася да абслугоўван-

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

Напярэдадні вайны фонды Магілёўскага дзяржаўнага музея былі размеркаваныя па трох кропках: неспрэчна ў памяшканні музея, у былым саборы і закрытай царкве, а найбольш каштоўныя рэчы — і сярод іх Крыж Ефрасінні Полацкай — у пакой-сейфе Магілёўскага абкама ВКП(б). Будынак, у якім атабарыўся абкам, быў пабудаваны напачатку мінулага стагоддзя. Да рэвалюцыі ў ім месціўся банк, з 1919 па 1932 гады — Магілёўскі дзяржаўны гістарычны музей. Аднак спецыяльнае сховішча (пакой-сейф) заставалася там да трагічных дзён 1941 года, нягледзячы на тое, што сам будынак змяніў функцыю. Проста больш найздзейнага сховішча ў горадзе не было. Музей згарэў у першыя дні вайны, сабор і царква былі разрабаваныя акупантамі. А вось лёс каштоўнасцей, што былі ў будынку абкама, дагэтуль неведомы.

Разам з Крыжам Ефрасінні зніклі залаты і срэбраны ключы горада Магілёва, срэбраныя пячаткі, дадзеныя гораду разам з Магдэбургскім правам, упрыгожаны, знойдзены падчас раскопак у Пампелях, булава караля і вялікага князя Жыгімонта III, мітра Георгія Каніскага, кубкі з вывамі цара Аляксея Міхайлавіча і Пятра I, посуд з каштоўных металаў, манеты, прадметы царкоўнага і касцельнага нацыння, да двух дзясяткаў евангелляў (і сярод іх — Слуцкае, пісанае ад рукі князем Аляксам), бранзалеты, парсцёнкі...

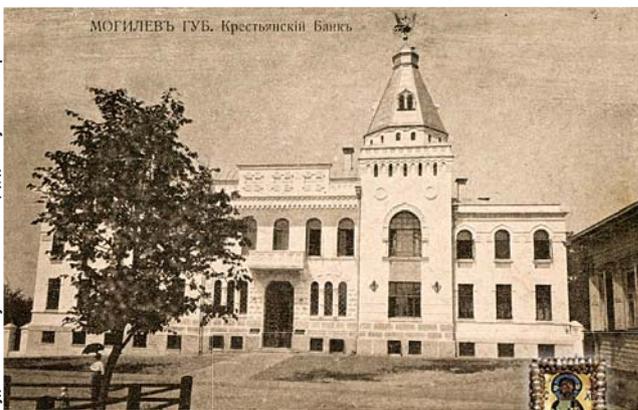
Спіс страчаных каштоўнасцей прыведзены ў тлумачальнай запісцы адносна падзей 1941 года за подпісам Івана Мігуліна, які быў дырэктарам Магілёўскага музея ў тыя трагічныя дні. Па яго версіі, каштоўнасці не былі свочасова вывезены з Магілёва, і іх захапілі немцы. Цікава, што складзена тлумачэнне толькі ў 1947 годзе. Прычым ні ў гады вайны, ні пасля яе ніхто не прад’явіў дырэктару абвінавачвання ў злачыннай нядбайнасці, у выніку якой дзяржава панесла немалятыя страты. І гэта ў той час, калі пад расстрэлы атрыкул, паводле тагачаснай завядзёнкі, трапілі ўчынкі значна меншага маштабу. Ды і немцам за Крыж і іншыя каштоўнасці Магі-

На ім абрываецца след?..

Магчыма, апошні музейшчык, што бачыў Крыж Ефрасінні

Уладзімір Леанідавіч Венюкоў.

Будынак Магілёўскага абкама ВКП(б), дзе быў пакой-сейф.

Інеса Ігнацьеўна, нявестка Уладзіміра Венюкова.

ня ідэалогіі і прапаганды камунізму (адпаведна, экспазіцыі ахоплівалі толькі савецкую гісторыю), ставіў пытанне аб вяртанні Беларусі яе гістарычных каштоўнасцяў з музеяў Львова і Вільні (менавіта Вільні, а не Вільнюса — так у дакументах) — сплукіх паясоў і ўрэзкага шкла. Вядомы Венюкоў і як вынаходнік тэхналогій, што і сёння актуальныя ў музейнай справе пры кансервацыі экспанатаў.

Нам давялося пагаварыць з нявесткаю Уладзіміра Леанідавіча Інесай Ігнацьеўнай. Яна не заспела яго жыць, але ад ягоных калег і сваёй чула, што той ста-

віўся да працы выключна сумленна. Давалая сабе крытыкаваць кіраўніцтва за тое, што музейшчыкі марнувалі час на прапагандысцкія акцыі, якія мусіць праходзіць па зусім іншым ведамстве, замест таго каб па свежых слядах займацца зборам вартых артэфактаў і ўспамінаў пра вайну.

Паводле яе слоў, ён, калі і не ведаў дакладна, дык здагадаўся, дзе знаходзіцца Крыж Ефрасінні. Але, падобна на тое, апошні з музейшчыкаў, які трымаў яго ў руках, знёс сваю таямніцу ў магілу. І гэта нядзіўна: ён да канца жыцця памятаў, што ў 1937 годзе мог трапіць у ГУЛАГ за сваё дваранскае паходжанне — нават нягледзячы на заслугі перад савецкай уладай.

лёўскага дзяржаўнага гістарычнага музея ў 1924 — 1932 гадах. Менавіта ён у 1929 годзе атрымаў ад фельд’егера АДПУ Крыж Ефрасінні Полацкай і Слуцкае Евангелле. У згаданай вышэй тлумачальнай запісцы гаворыцца: “Пры Магілёўскім дзяржаўным гістарычным музеі захоўвалася частка дзяржаўнага фонду культурна-гістарычных каштоўнасцей. Рэчы фонду не экспанаваліся і захоўваліся разам з інвентарным вопісам у сейфе будынка Магілёўскага абкама КП(б)Б”.

На добры лад мусіць паўстаць пытанне: чаму каштоўнасці, якія зрабілі б гонар якому заўгодна музею, ляжалі ў сейфе? Але па тым часе гэты ўстаноўвы выконвалі найперш прапагандысцкую функцыю, мелі на мдзе дэвіцы перавагу сацыялізму перад іншымі сацыяльнымі фармацыямі. А значыць, шэдэўры мастацтва эпохі феадалізму проста не ўладкоўваліся ў кантэксце казарменнага камунізму міжваеннага перыяду. У пакой-сейфе яны мусілі быць надзейна схаваныя ад грамады. Да таго ж, для большавікоў мастацтва мінулых стагоддзяў было матэрыяльным рэсурсам, ліквідным таварам, прад’яўшым, як і, можна прыдбаць грошы на індустрыялізацыю краіны. Трапіўшы ў

большавікамі нічога агульнага. А сам Уладзімір стаў камсамольцам і камуністам, зборніа і як агітатар змагаўся за ўсталяванне новага ладу. У 1918 годзе пайшоў дабрахвотнікам у Чырвоную армію.

У часе воін і рэвалюцый кар’еры робіцца хутка. У тым жа 1918-м Луполаўскай партарганізацыяй Магілёўшчыны ён прызначаны камісарам пошты і тэлеграфа. Наступная паасада — камісар пошты і тэлеграфа Магілёва. Потым Уладзімір Венюкоў быў упаўнаважаным камісара Заходняга фронту па аднаўленні савецкай улады ў вызваленых раёнах, удзельнічаў у баях на польскім фронце.

Пасля дэмабілізацыі з канца 1920 па 1924 год быў на камсамольскай рабоце ў Магілёве, займаўся прапагандай электрыфікацыі, браў чыны ўдзел у стварэнні музея. З 1925-га цалкам перайшоў на музейную работу. З 1932 па 1941 год Венюкоў арганізаваў і ўзначаліў Цэнтральны дом тэхнікі БССР — структуру, якая прапагандавала тэхнічныя веды і дапамагала вынаходнікам і рацыяналізатарам. Бараніў краіну ў Айчыннай вайне, а потым шчыраваў на ніве культуры. Уладзімір Леанідавіч быў блізка знаёмы з кіраўніком Цэнтральнага штабу партызанскага руху Панцеляімонам Панамар-

Крыж Ефрасінні, Полацкай.

загад Камітэта па справах культурна-асветніцкіх устаноў пры СМ БССР “Аб працы беларускага дзяржаўнага музея Вялікай Айчыннай вайны” ад 30 ліпеня 1949 года, Прапа-новы згаданага Камітэта па паляпшэнні музейнай справы ў Рэспубліцы (17 — 18 снежня 1952 года), заява Венюкова старшынні Камітэта з нагоды пасяджэння Музейнага Савета ў Музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны 3 снежня 1951 года. Дакументы тыя маюць безумоўную гістарычную каштоўнасць, бо ў іх аб’ектыўна адлюстраваны стан музейнай справы ў Беларусі ў першае пасляваеннае дзесяцігоддзе. І, на жаль, некаторыя “родавыя плямы”, характэрныя для таго перыяду, даюцца ў знакі і дагэтуль.

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

- **Экспазіцыі:**
- "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.;"
- "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст.;"
- "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.;"
- "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.;"
- "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.;"
- "Мастацтва краін Усходу XIV — XX стст.;"
- Выставы:**
- Выстава **"Вялікі Рэмбрант"** (прадстаўлены 69 арыгінальных афортаў вялікага галандца з прыватнай калекцыі Элізы Марці) — да 3 ліпеня.
- Выстава **"Датары, Шагал, Сцін, Хадасевіч-Лежэ. Энергія, экспрэсія, сімваліка і сны. Погляд на мастацтва Італіі і Беларусі першай паловы XX стагоддзя"** — да 4 ліпеня.
- Выстава **"Падазеі і постаці. Сацыяльны плакат Уладзіміра Крукоўскага"** — да 9 ліпеня.
- Выстава **"Айвазоўскі і марыністы"** — з 8 ліпеня да 31 жніўня.
- Выстава жывапісу народна-мастака Беларусі Паўла Масленікава — да 27 жніўня ў Палацы Незалежнасці.

Філіялы музея
МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І ПАЛОВЫ XIX ст."
г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.
Пастаянная экспазіцыя:
■ **"Інтэр'еры шляхецкай сядзібы"**.- **"Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча"**.
- **"Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."**.
- Выстава выцінанак Алены Шаліма і Лаймузэ Федасевай **"Папярковы мост сямброўства"**.
- Выстава аўтарскай лялькі Сяргея Драздова **"Мужчынскі погляд"** — да 20 ліпеня.
- Выстава моды і аксэсуараў эпохі Рамантызму з калекцыі Ігара Раманчуўскага **"І паланэз пачаць пара"** — да 13 студзеня 2018-га.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА У В. РАЎБІЧЫ
Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.
■ Пастаянная экспазіцыя.- Выстава джаратыўна-прыкладнага мастацтва Узбекістана **"Казачны Самарканд"** — да 17 верасня.
- Лекторый **"За кубачкам гарбаты"**, прысвечаны чатыром відам народнай творчасці.
- **"Драўляная скульптура і народны жывапіс"** — 1 ліпеня.
- **"Народны строй"** — 8 ліпеня. Пачатак лекцыі а 12-й.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 226 09 22.
Экспазіцыі:- Абноўленая экспазіцыя **"Старажытная Беларусь"**.
- "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
- "Мастацтва ў гарадско

культуры XIX — XX стст.". ■ Бестэрміновая акцыя **"Адзіны білет"**, якая дазваляе мінчанам і гасцям сталіцы наведаць сем музеяў, набыўшы ўсяго адзін білет у любым з іх.- Летняя адукацыйная праграма **"Летняя гісторыя"** (у цыкл уключаны 6 музейна-педагагічных праграм — 2 экскурсіі, 3 музейна-педагагічныя заняткі, квэст).
- Праект **"Белкіналета-2017"**. Зборнік дакументальных работ Майстэрні сацыяльнага кіно — 7 ліпеня ў дворыку музея. Пачатак а 22-й.
- Акцыя **"Вольнае піяніна"** — кожны дзень з 16.00 да 19.00.
- Выставы:**
- Выстава **"Скарына — асветнік-гуманіст"** — да пачатку кастрычніка.
- Выстава **"Мастакі на вайне. Беларусь у малюнках Першай сусветнай (1915 — 1918)"** (са збору прыватнага калекцыянера Уладзіміра Багданавы) — да 6 жніўня.

Філіялы музея
ДОМ-МУЗЕЙ ІЗ'ЕДУ РСДРП
г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.- **Абноўленая экспазіцыя**, прымеркаваная да 100-годдзя Кастрычніцкай рэвалюцыі (заль падоўжаныя новымі прадметамі амаль з усіх фондавых калекцыяў музея).
- Выстава **"Шлях зброі: ад клінка да карабіна"** — да 6 жніўня.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 38.
Тэл.: 327 46 12.- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава **"Шматвектарнасць знешняй палітыкі Рэспублікі Беларусь"**.
- Выстава **"Візіты і візіткі: дыпламатыя ў кішні"**.

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 237 46 94; 291 99 51.
Экспазіцыі:- "Геалогія і палеанталогія".
- "Сезонныя змены".
- "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".
- "Хвойны тыл лесу і насельнікі змяшанага лесу".
- "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".
- "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".
- "Выстава насякомаедных раслін".
- Выстава **"Жывыя цмокі"** — да 25 лютага 2018-га.
- г. Мінск, вул. Багдановіча, 9а. Тэл.: 237 46 94.
- Выстава **"Насякомыя і не толькі!"** — да 31 ліпеня.
- г. Мінск, вул. Казіна, 117 (будынак кінатэатра "Электрон"). Тэл.: +37529 123 60 53.
- Выстава **"Сафарты парк"** — да 1 верасня.
- Выстава **"Дзівосны свет матылькоў"** — да 11 верасня.
- Атракцыён **"Лазерны квэст"**.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ
г. Мінск, Музычны зав., 5.
Тэл.: 220 26 67.
Пастаянная экспазіцыя:- "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях".
- "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў X — XIX стст.". ■ "Беларуская музычная культура XX ст.". ■ "Тэатральная культура

Беларусі XX ст." ■ Выстава рэтра-электрагітар **"Зроблена ў СССР"** — да 1 жніўня.- Выстава **"Песні часоў вайны"** — да 14 ліпеня.
- ГАСЦЬЎНЯ УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА**
г. Мінск, вул. Старавіненская, 14. Тэл.: 286 74 03.
- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава **"Любімыя цацкі"**, прадстаўлена калекцыянерам і аўтарам цацак Вольгай Дзеранам, — да 20 жніўня.
- Майстар-класы:**
- **"Дэкупаж"** для творчых дзяцей і падлеткаў ад 5 да 14 гадоў — кожную суботу аб 11-й.
- Інтэрактыўныя музейныя заняткі **"Асновы акцёрскага майстэрства"** для дзяцей ад 5 да 10 гадоў.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО
г. Мінск, вул. Сьвярдлова, 4.
Тэл.: 327 10 75.
Пастаянная экспазіцыя.- Персанальная выстава **"Лініі лёсу Уладзіміра Акулава"** — да 30 ліпеня.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ
г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8.
Тэл.: 327 11 66; 203 07 92.
Музей працуе: пн. — выхадны, аўт. — нядз. — ад 10-й да 18-й, сер. — ад 12-й да 20-й.- Пастаянная экспазіцыя.
- Часовая экспазіцыя **"Па той бок. Невядомыя фатаграфіі з акупаванай тэрыторыі СССР і савецка-германскага фронту (1941—1945)"** — да 30 ліпеня.
- Часовая экспазіцыя **"Авіяцыя партызанам у гады Вялікай Айчыннай вайны"** — да 4 ліпеня.
- Выстава **"Адна сям'я — адна вайна"** (падазеі вайны праз сямейную лёсу) — да 30 ліпеня.
- Святочнае мерапрыемства **"Як красавая, красавіца чырвоны сцяг над намі буззе"**, прысвечанае Дню Незалежнасці Рэспублікі Беларусь — 3 ліпеня. Пачатак а 12-й.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"
г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.
Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; +37529 551 80 51, +37529 190 31 49.
Палацавы гісторыі- Пастаянная экспазіцыя.
- Міжнародны выставачны праект **"Заходняя Беларусь: гісторыя паўсядзённасці"** — да 30 верасня.
- Сектар экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці
- Часовая экспазіцыя **"Зямля і кветкі"** сучаснай мастачкі Таццяны Чарных — да 13 ліпеня.
- Ратуша
- Пастаянная экспазіцыя.
- Анімацыйная праграма **"Немагчымае магчыма: на аўдэенцыі ў выата!"** на аўдэенцыі ў выата! ■ Другі паверх Слуцкай брамы
- Часовая экспазіцыя **"З малітвай на вуснах"** — да 30 верасня.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "MIP"
г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць. Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.- Пастаянная экспазіцыя.
- Міжнародная выстава **"Ultima ratio Regum. Беларусь у Паўночных войнах сярэдзіны XVII — пачатку XVIII стст."** — да 24 верасня.
- Свята мастацтваў **"Мірскі замак — гонар ЮНЕСКА"** — 3 ліпеня.
- Квэст **"Вайна і Мір, альбо Таямніца двух скрынёў"** — кожную пятніцу. Пачатак а 15-й.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА
г. Мінск, пл. Свабоды, 15.
Тэл.: 321 24 30.
Экспазіцыі:- **"Містак. Грамадзянін. Герой"**. Прысвечана ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхаілу Савіцкаму.
- **"Мінск губернскай. Шляхецкі побыт"**.
- Выставачна-інтэрактыўны праект **"Сустрача з майстрам"**.
- Персанальная выстава жывапісу Уладзіміра Уродніча **"Рэха памяці"** — да 6 жніўня.
- Фотавыстава **"Гукі музыкі Райманда Паўлса"** — да 30 ліпеня.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ"
г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44.
Тэл.факс: 334 60 08.- **"4 — Адамавы жарты"** (камедыя) С.Навуменка.
- **"5 — Кар'ера доктара Рауса"**

г. Мінск, пл. Свабоды, 2а. Тэл.: 321 24 30.
Экспазіцыя:- **"Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет"**.

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА"
г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 8.
Пастаянная экспазіцыя.- Выстава жывапісу Эміліі Фокінай **"Дзюныя звыры"** — да 27 жніўня.

ФЛГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ
г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10.
Тэл.: 285 18 86.
Экспазіцыі:- **"Кола часу"** — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст.
- Выстава тэкстыльных пано і іншых джаратыўных вырабаў Алы Губаровіч **"Ніць звязуючая"** — да 27 жніўня.

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"
г. Мінск, вул. Кірыль і Мяфодзій, 8. Тэл.: 321 24 30.- "Сані + вазок; калыска + брычка; карэта + вупраж" (пастаянная экспазіцыя па гісторыі гужавага транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.).
- Виртуальная гульня **"Карэты майстар"**.

ЭКСПАЗІЦЫЯ "МІНСКАЯ КОННАЯ ЧЫГУНКА"
г. Мінск, вул. Кірыль і Мяфодзій, 6.
■ Экспазіцыя складаецца з некалькіх раздзелаў, якія распавядаюць пра жыццё Мінска 1890—1920-х гг.

АРТ-ГАСЦЬЮНЯ "ВЫСОКАЕ МЬСТА"
г. Мінск, вул. Герцэна, 2а. Тэл.: 321 24 30.- Выстава жывапісу і графікі Усевалада Швайбы **"Храм"** — да 9 ліпеня.

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СПАВЫ
г. Гомель, вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 57 41.- Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
- Пастаянная выстава тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
- На тэрыторыі працуе пнеўматычны цір.
- **"Музей крыміналістыкі"**.
- Выстава халоднай зброі **"Для моцных духам..."**
- **"Выстава "Броня крепка"**.

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
г. Ліда, вул. Перамогі, 37а. Тэл.: (8-0154) 53 50 64.
Пастаянная экспазіцыя:- **"Прырода Лідчыны"**.
- **"Сучаснае мастацтва краю"** (жывапіс, графіка, скульптура, мастацкае шкло).
- Выставы:**
- Выстава **"Майстэрня заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі, сябра Саюза мастакоў Беларусі Уладзіміра Мурашвера"**.
- **"Вядзім пачатак мы ад Гедыміна..."**
- Мемарыяльны пакой **Вяляціна Таўляя**.
- Выстава са збору А.Фішбайна **"Рэчы побыту канца XIX — пачатку XX стст."**.
- Музейна-вобразная зала **"Хрушоўка 60-х"**.
- Выстава **"Вайны свяшчэнныя старонкі"**.
- Выстава **"Надзеіны шчыт краіны"**.

ГІСТАРЫЧНА НЕДАКЛАДНАЯ ТРАГІКАМЕДЫЯ В.Марціновіча.- **"6 — "Кругі раю"** (дакументальная алегорыя) С.Навуменка.
- **"7 — "1517"** (спектакль да 500-годдзя беларускай бібліі і кнігадрукавання прадстаўляе "ПАН-студыя").
- **"8 — Вечар танцавальнага перформанса."**

г. Мінск, пл. Свабоды, 2а. Тэл.: 321 24 30.
Экспазіцыя:- **"Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет"**.

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА"
г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 8.
Пастаянная экспазіцыя.- Выстава жывапісу Эміліі Фокінай **"Дзюныя звыры"** — да 27 жніўня.

ФЛГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ
г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10.
Тэл.: 285 18 86.
Экспазіцыі:- **"Кола часу"** — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст.
- Выстава тэкстыльных пано і іншых джаратыўных вырабаў Алы Губаровіч **"Ніць звязуючая"** — да 27 жніўня.

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"
г. Мінск, вул. Кірыль і Мяфодзій, 8. Тэл.: 321 24 30.- "Сані + вазок; калыска + брычка; карэта + вупраж" (пастаянная экспазіцыя па гісторыі гужавага транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.).
- Виртуальная гульня **"Карэты майстар"**.

ЭКСПАЗІЦЫЯ "МІНСКАЯ КОННАЯ ЧЫГУНКА"
г. Мінск, вул. Кірыль і Мяфодзій, 6.
■ Экспазіцыя складаецца з некалькіх раздзелаў, якія распавядаюць пра жыццё Мінска 1890—1920-х гг.

АРТ-ГАСЦЬЮНЯ "ВЫСОКАЕ МЬСТА"
г. Мінск, вул. Герцэна, 2а. Тэл.: 321 24 30.- Выстава жывапісу і графікі Усевалада Швайбы **"Храм"** — да 9 ліпеня.

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СПАВЫ
г. Гомель, вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 57 41.- Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
- Пастаянная выстава тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
- На тэрыторыі працуе пнеўматычны цір.
- **"Музей крыміналістыкі"**.
- Выстава халоднай зброі **"Для моцных духам..."**
- **"Выстава "Броня крепка"**.

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
г. Ліда, вул. Перамогі, 37а. Тэл.: (8-0154) 53 50 64.
Пастаянная экспазіцыя:- **"Прырода Лідчыны"**.
- **"Сучаснае мастацтва краю"** (жывапіс, графіка, скульптура, мастацкае шкло).
- Выставы:**
- Выстава **"Майстэрня заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі, сябра Саюза мастакоў Беларусі Уладзіміра Мурашвера"**.
- **"Вядзім пачатак мы ад Гедыміна..."**
- Мемарыяльны пакой **Вяляціна Таўляя**.
- Выстава са збору А.Фішбайна **"Рэчы побыту канца XIX — пачатку XX стст."**.
- Музейна-вобразная зала **"Хрушоўка 60-х"**.
- Выстава **"Вайны свяшчэнныя старонкі"**.
- Выстава **"Надзеіны шчыт краіны"**.

ГІСТАРЫЧНА НЕДАКЛАДНАЯ ТРАГІКАМЕДЫЯ В.Марціновіча.- **"6 — "Кругі раю"** (дакументальная алегорыя) С.Навуменка.
- **"7 — "1517"** (спектакль да 500-годдзя беларускай бібліі і кнігадрукавання прадстаўляе "ПАН-студыя").
- **"8 — Вечар танцавальнага перформанса."**

■ Выстава **"Падарожжа ў гарадскі і сельскі побыт"**.- Выстава **"Жыве мая ліра навола!"**, прымеркаваная да 140-годдзя з дня нараджэння Цёткі (Алаізы Пашкевіч).

ІЎЕЎСКІ МУЗЕЙ НАЦЫЯНАЛЬНЫХ КУЛЬТУР
г. Іўе, вул. 17 верасня, 9.
Тэл. (8-01595) 2 68 96.- Экспазіцыя **"Пад адзіным небам праз стагоддзі"** ("Карэнае насельніцтва Іўеўшчыны", "Беларускія татары").
- Выставы **"Беларускія лўрэ", "Другая сусветная вайна"**.
- Выстава карцін Івана Струкава **"Саюз вады і зямлі"**.
- Прадстаўлены ляснага тэатра **"Батлейка"**.

НАВАГРУДСКІ ГІСТАРЫКА-КРАЯЗНАЎЧЫ МУЗЕЙ
г. Навагрудка, вул. Гродзенская, 2. Тэл. (8-01597) 2 14 70.- Пастаянная экспазіцыя: **"Гісторыя Навагрудчыны са старажытных часоў да Вялікай Айчыннай вайны"**.
- г. Навагрудка, вул.Мінская, 64-66.
- **Экспазіцыя:** **"Музей лўрэйскага супраціўлення на Навагрудчыне"**.

ДОМ-МУЗЕЙ АДАМА МІШКЕВІЧА Ў НАВАГРУДКУ
г. Навагрудка, вул. Леніна, 1.
Тэл.: (8-01597) 2 43 40 (каса).- Пастаянная экспазіцыя: **"Жыццё і творчасць Адама Мішкевіча"**.
- Пастаянныя выставы: **"Свято кельні Мішкевічаў", "Малюнкі сучаснага жывапісца, "Пан Тадэвуш" праз час і народы"**.

ГАЛЕРЭІ
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"
г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1.
Тэл.: 327 26 12.- Выстава **"Святасць зямлі Беларускай"** на выніках II Міжнароднага мастацкага пленэра, які адбыўся ў горадзе Івенец — з 4 да 13 ліпеня.
- Выстава твораў эстонскіх ілюстратараў **"Жылі-былі..."** на матывах знакамітых казак братаў Грым — з 6 да 13 ліпеня.
- Выстава твораў эстонскіх ілюстратараў **"Жылі-былі..."** на матывах знакамітых казак братаў Грым — з 6 да 13 ліпеня.
- Юбілейная выстава акаварэльных і жывапісных твораў Сяргея Пісарэнка — да 7 ліпеня.
- Юбілейная выстава твораў Тамары Батаковай-Мацвеевны — да 7 ліпеня.
- Выстава **"Паралелі"** (праект аб'яднаў выдатных твораў мастацкага тэкстылю: Ларысу Густаву, Людмілу Пуцейка, Людмілу Пятруль, Галіну Крываблоку і Вольгу Рэднікіну) — да 7 ліпеня.
- Выстава твораў выхаванцаў дзіцячай мастацкай студыі **"Вулей"** (Смілавічы) — да 7 ліпеня.

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА
г. Мінск, вул. Казлова, 3.
Тэл./факс: 290 60 10.- Юбілейная выстава акаварэльных і жывапісных твораў Сяргея Пісарэнка — да 7 ліпеня.
- Юбілейная выстава твораў Тамары Батаковай-Мацвеевны — да 7 ліпеня.
- Выстава **"Паралелі"** (праект аб'яднаў выдатных твораў мастацкага тэкстылю: Ларысу Густаву, Людмілу Пуцейка, Людмілу Пятруль, Галіну Крываблоку і Вольгу Рэднікіну) — да 7 ліпеня.
- Выстава твораў выхаванцаў дзіцячай мастацкай студыі **"Вулей"** (Смілавічы) — да 7 ліпеня.

Па пытаннях размяшчэння рэкламы ў газеце "Культура" звяртайцеся па тэлефоне + 375 17 286 07 97 і па тэлефоне/факсе +375 17 334 57 41 альбо пішыце на электронны адрас kultura@tut.by!

ТЭАТРЫ
БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР
г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.
Тэл.: 200 81 26.- **"2 — "Мая жонка — ілгуня"** (эксцэнтрычная камедыя ў 2-х дзеях) В.Ільіна, В.Лукашова.

- **"4 — "Адночы ў Чыкага"** (музычная рэвю ў 2-х дзеях) Дж.Стэйна, Г.Мілера, Дж.Кандра і інш.
- **"5 — "Соф'я Гальшанская"** (мюзікул у 2-х дзеях) У.Кандрусевіча.
- **"6 — "Вяселле ў Малінаўцы"** (музычная камедыя ў 2-х дзеях) Б.Аляксандрава.
- **"7 — "Ляточная мыш"** (аперэта ў 3-х дзеях) І.Штрауса.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ"
г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44.
Тэл.факс: 334 60 08.- **"4 — Адамавы жарты"** (камедыя) С.Навуменка.
- **"5 — Кар'ера доктара Рауса"**

ГІСТАРЫЧНА НЕДАКЛАДНАЯ ТРАГІКАМЕДЫЯ В.Марціновіча.- **"6 — "Кругі раю"** (дакументальная алегорыя) С.Навуменка.
- **"7 — "1517"** (спектакль да 500-годдзя беларускай бібліі і кнігадрукавання прадстаўляе "ПАН-студыя").
- **"8 — Вечар танцавальнага перформанса."**